

SREDNJA WALDORFSKA ŠKOLA U RIJECI

Na temelju članka 28. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 155/23, 156/23), a na prijedlog V.d. ravnatelja, uz prethodnu suglasnost i mišljenje Nastavničkog vijeća i Vijeća roditelja, Školski odbor Srednje waldorfske škole na sjednici održanoj 06. listopada 2026. godine donosi

ŠKOLSKI KURIKULUM ZA ŠKOLSKU GODINU 2026./2027.

Sadržaj

1. OBVEZNI KURIKULUM ... 4

1.1. Ciljevi i zadaće odgoja i obrazovanja u srednjoj školi ... 4

1.2. Temeljne odrednice odgojno-obrazovnog i nastavnog rada waldorfske škole ... 4

1.3. Opći ciljevi waldorfske pedagogije ... 5

1.4. Posebni ciljevi waldorfske pedagogije ... 6

1.4.1. Životni i aktualni ciljevi Škole ... 7

1.4.2. Vrijednosti kojima teži program Škole ... 8

1.4.3. Misija i vizija Škole ... 9

1.4.4. Razrada ciljeva ... 9

1.5. Načela waldorfskog kurikuluma ... 12

1.6. Opće didaktičko-metodičke odrednice nastavnog programa ... 13

1.7. Procesi učenja i poučavanja ... 14

1.8. Horizontalna i vertikalna organizacija nastavnih sadržaja ... 19

1.9. Nastava i ostali odgojno-obrazovni oblici rada ... 21

2. ŠKOLSKI KURIKULUM ... 22

2.1. Izvanučioničke aktivnosti i mješovito poučavanje ... 22

Poljoprivredni projekt ... 22

Odgojno-obrazovni ciljevi projekta ... 23

Razvoj kompetencija ... 23

Izleti i kulturno-obrazovne aktivnosti ... 24

Odgojno-obrazovni ciljevi projekta ... 25

Razvoj kompetencija ... 26

Povezanost s drugim nastavnim područjima ... 26

Izleti i kulturno-obrazovne aktivnosti ... 27

2.2. Dodatna nastava ... 31

2.3. Svečanosti i aktivnosti u školi ... 32

3. GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA STRUČNIH SKUPINA ZA ŠKOLSKU GODINU 2026./2027. ... 33

3.1. Plan rada stručne skupine jezičnih predmeta i književnosti ... 33

3.2. Plan rada stručne skupine društveno-humanističke skupine predmeta ... 34

3.3. Plan rada stručne skupine prirodoslovne skupine predmeta ... 36

3.4. Plan rada stručne skupine umjetničke grupe predmeta i TZK ... 38

4. SAMOVREDNOVANJE ŠKOLE ... 40

Ciljevi samovrednovanja:.....40
4.1. Metodologija samovrednovanja..... 40
4.2. Analiza nastavnog procesa..... 41
CILJ:.....41
NAMJENA:..... 41
NOSITELJI:.....42
NAČIN REALIZACIJE (opcije):..... 42
NAČIN POHRANE I KORIŠTENJA REZULTATA VREDNOVANJA (opcije):.....42
5. RAZVOJNI PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLE..... 43
5.1. Strategija razvoja Srednje waldorfske škole u Rijeci..... 43
5.2. Misija i vizija Srednje waldorfske škole u Rijeci.....43
6. ANALIZA TRENUTNOG STANJA..... 44
6.1. Diversifikacija izvora financiranja.....44
6.2. Pristup EU fondovima i projektima 45
6.3. Pokretanje dodatnih programa i usluga 45
6.4. Jačanje vidljivosti škole kroz zajednicu 45
6.5. Razvoj obrazovnih programa.....45
6.6. Profesionalni razvoj učitelja..... 46
6.7. Promocija škole.....46
6.8. Održivi razvoj.....46
6.9. Mjerenje uspješnosti i razvoj sustava kvalitete..... 46

1. OBVEZNI KURIKULUM

1.1. Ciljevi i zadaće odgoja i obrazovanja u srednjoj školi

Srednja waldorfska škola u Rijeci predstavlja razinu odgoja i obrazovanja kojoj je funkcija osiguravanje stjecanja opće-obrazovnih znanja, vještina i kompetencija prema odobrenom kurikulumu Srednje waldorfske škole u Republici Hrvatskoj, odnosno Srednje waldorfske škole u Rijeci. Opći odgoj i obrazovanje osigurava učenicima temeljna znanja, vještine i kompetencije koji su potrebni za daljnji nastavak školovanja ili za druge aspekte života s obzirom na osobne afinitete i odabire. Također, waldorfski srednjoškolski općeobrazovni kurikulum omogućuje holističku edukaciju čovjeka u svim aspektima što uključuje područja jezičnog obrazovanja, umjetnosti, prirodoslovno-znanstvenih i društveno-humanističkih sadržaja.

Učenike treba osposobiti za razumijevanje i kritičko promišljanje svijeta u kojemu žive, razumijevanje sebe, svoje pozicije u svijetu s obzirom na prošlost i sadašnjost u svijetu prirode, društva, te čovjekovom odnosu prema prirodi i društvu, ljudskom stvaralaštvu, materijalnim duhovnim vrednotama te međuljudskim odnosima.

Društveno-političke, gospodarske, radno-tehnološke, informacijske i druge promjene, promjene u svijetu rada i sve dinamičniji razvoj znanosti nameću školi zahtjev za uspostavljanjem nove kulture poučavanja i učenja koja će pridonijeti razvoju aktivnih i odgovornih pojedinaca, otvorenih za promjene, motiviranih i osposobljenih za cjeloživotno učenje.

Kurikulum waldorfske srednje škole stoga je oblikovan kao cjelina u kojoj se znanja, vještine, umjetničko stvaralaštvo, praktični rad i iskustveno učenje međusobno nadopunjuju. Posebna se pozornost posvećuje povezivanju nastavnih područja i razumijevanju njihovih međusobnih odnosa, kako bi učenik postupno razvio sposobnost samostalnog mišljenja, istraživanja, donošenja odluka i preuzimanja odgovornosti za vlastito učenje i djelovanje. Nastavni proces potiče učenike na postavljanje pitanja, istraživanje različitih perspektiva, argumentirano izražavanje vlastitih stavova te povezivanje stečenih znanja sa stvarnim životnim situacijama. Na taj način škola priprema učenika samo za nastavak obrazovanja i budući profesionalni život kao i za aktivno, odgovorno i kreativno sudjelovanje u društvu. Važan dio kurikuluma su i direktna iskustva te fenomenološki pristup podučavanju koja omogućuju razvoj socijalnih, komunikacijskih, praktičnih i stvaralačkih sposobnosti te postupno osamostaljivanje mladog čovjeka u prijelazu prema odrasloj dobi.

1.2. Temeljne odrednice odgojno-obrazovnog i nastavnog rada waldorfske škole

Osnova waldorfskog osnovnog obrazovanja je antropologijsko-psihologijska.

Waldorfska je pedagogija usmjerena na dijete i njegov cjeloviti razvoj te su didaktika i metodike uspostavljene kao didaktika i metodike pojedinih razvojnih faza. To je u skladu s orijentacijom na odgajanje djeteta primjereno njegovoj životnoj odnosno razvojnoj dobi: ni

prerano ni prekasno, već u pravo vrijeme. Zadaća waldorfske školske pedagogije je da na razvojne potrebe djeteta od 14 - 18 godine odgovori pedagoškim aranžmanom koji će omogućiti da dijete po uspostavljenoj vertikali osjećaja, mišljenja i volje tijekom prethodnog sedmoljeća (u osnovnoj školi) nadograđuje svoje intelektualne snage prema kritičkom i analitičkom promišljanju te jača osjećajne, psihološke i voljne aspekte svog bića. množina umjetničkih, radnih i spoznajnih predmeta s fenomenološkom metodom učenja, razvija višeslojnu i bogatu osjetilnost, osjećajnost i mišljenje na i o stvarnim, konkretnim pojavama i procesima. Stoga je nastava zanimljiva jer a) adolescent ima prilike samostalno otkrivati čuda, b) svatko nađe znanstveno, umjetničko ili radno područje koje baš njemu/njoj odgovara i zanima, c) daje se vremena za poniranje i promišljanje, d) čuje se njihov glas jer učenici imaju prilike izraziti na različite načine svoj doživljaj i promišljanja o onome što se proučava, e) tako predmetno široki i međupovezani kurikulum uz mogućnost učenicima da dubinski proučavaju međupovezanosti u svijetu prikladno njihovim intelektualnim, emotivnim i moralnim razvojnim kapacitetima dovodi ih do ljekovitog uvida o smislu u svijetu i sebe u svijetu.

Sve veća specijalizacija, ekološka i društvena kriza, dominacija isključivog materijalističkog pogleda na svijet kao i preplavljenost medijima i tehnologije svih životnih područja, čine nedvojbenim da prijeti ozbiljna opasnost da čovjek sve više nestaje iz kulture kao subjekt i stvaralac, pri čemu ne uspijeva ostvariti te svoje temeljne ljudske potrebe što se ogleda u krizi društvenih struktura i ustroja. Waldorfska pedagogija u svojoj temeljnoj intenciji nastoji upravo djelovati i impulsirati u društvo područje ljudskog te prije svega kreativnog (koje je jedini način iznalaženja novih rješenja u kriznim situacijama) i aktivno pridonijeti njegovu njegovanju. I zato je temeljna zadaća škole: osposobiti mlade ljude za aktivno sučeljavanje sa suvremenim društvom, kulturom i tehnikom. Mladi čovjek treba biti spreman za svijet u kojem živi. Ne smije u svijetu biti podređen i neupitno ga prihvaćati, nego treba biti sposoban prema njemu se aktivno, kritički odnositi, stvoriti viziju boljeg svijeta centriranog oko ideje humanosti i čovjekovih potreba te u skladu s tim postojeći svijet odgovorno kreirati. Kako bi mladi čovjek mogao rasti bez straha od budućnosti, s pozitivnom okrenutošću prema svijetu, treba prostor koji mu to omogućuje. Time se dobiva širi odgojni zadatak: tjelesno, duševno i duhovno zdravlje mladog čovjeka.

U skladu s time, waldorfska srednja škola postavlja sebi opće i posebne ciljeve koji se slijede u implementaciji čitavog kurikuluma.

1.3. Opći ciljevi waldorfske pedagogije

Pod općim se ciljevima podrazumijeva:

- opće obrazovanje u područjima prirodoslovlja, društveno-humanističke sfere, umjetnosti i jezika
- razvijanje pismenosti, sposobnosti izražavanja i stvaranja na hrvatskom jeziku

- pružanje potpore razvoju identiteta učenika (osobnog, socijalnog), te razvoj svijesti o kulturnom i nacionalnom identitetu, uz istovremeno razvijanje svijesti o pripadanju svjetskoj zajednici i humanističkoj kulturnoj tradiciji
- upoznavanje s hrvatskom, europskom i svjetskom kulturnom tradicijom
- upoznavanje drugih kultura, uz ostalo i učenjem stranih jezika
- podupiranje tjelesnog, duševnog i emocionalnog razvoja u skladu sa sposobnostima i zakonitostima razvoja (na koje se sposobnosti i dimenzije osobnog razvoja stavlja težište formulirano je posebnim ciljevima)
- razvijanje sposobnosti samostalnog, kritičkog, analitičkog i kreativnog mišljenja te sposobnosti povezivanja znanja iz različitih područja
- poticanje učenika na istraživanje, postavljanje pitanja, samostalno zaključivanje i odgovorno donošenje odluka
- razvijanje stvaralačkih sposobnosti kroz umjetnički, praktični i istraživački rad te omogućavanje učeniku da vlastite ideje izražava na različite načine
- razvijanje socijalnih i komunikacijskih kompetencija, suradnje, međusobnog uvažavanja i odgovornosti za odnose unutar zajednice
- razvijanje praktičnih životnih i radnih kompetencija te sposobnosti primjene stečenih znanja u stvarnim životnim situacijama
- razvijanje odgovornog odnosa prema prirodi, okolišu i zajednici te razumijevanje povezanosti čovjeka, društva i prirodnog svijeta
- osposobljavanje učenika za samostalno i odgovorno upravljanje vlastitim učenjem, osobnim razvojem i daljnjim obrazovnim i profesionalnim putem

1.4. Posebni ciljevi waldorfske pedagogije

U prvom razredu srednje škole adolescent je razvojno spreman za analitičko razmišljanje i promišljanje alternativa, ali često svijet vidi crno-bijelo. Stoga se u nastavi istražuju polariteti i kontrasti, odražavajući fizičke i emocionalne promjene koje se događaju u ovoj fazi adolescencije postavljajući temelje za nijansirano i apstraktno razmišljanje. Posebno se potiče sposobnost uočavanja različitih perspektiva, argumentiranja vlastitog mišljenja i prihvaćanja različitosti mišljenja.

U drugom srednje adolescent nastoji razumjeti procese, rast i transformaciju, onako kako ih doživljava u vanjskom svijetu - i unutar sebe te se potiče komparativno razmišljanje unutra društvenih i prirodnih znanosti. Naglasak se stavlja na povezivanje uzroka i posljedica, razumijevanje složenih procesa te povezivanje spoznaja iz različitih nastavnih područja.

Učenik se postupno osposobljava za samostalno istraživanje, postavljanje pitanja, oblikovanje zaključaka i primjenu stečenih znanja u konkretnim situacijama.

U trećem razredu srednje škole učenik posjeduje veću sposobnost samorefleksije te se nalazi u potrazi za vlastitim identitetom. U nastavi se obrađuju pozitivni primjeri velikih umjetnika, povijesnih ličnosti i znanstvenika koji adolescentu mogu pomoći u definiranju sebe i svog životnog puta. Istodobno se razvija sposobnost samostalnog oblikovanja stavova, preuzimanja odgovornosti za vlastite izbore te promišljanja o osobnim vrijednostima, interesima, sposobnostima i budućem obrazovnom i profesionalnom putu.

U zadnjoj fazi školovanja adolescent dostiže horizont analitičkog i kreativnog razmišljanja. U toj fazi nastoji sintetizirati znanje i iskustvo. Nastavni plan i program potiče sposobnosti sagledavanja problema s višestruka gledišta, pronalaska zajedničkih elemenata te identificiranju kreativnih rješenja. Posebno se razvija sposobnost samostalnog rada, istraživanja, argumentiranog zaključivanja, rješavanja problema i povezivanja teorijskih spoznaja s praktičnim iskustvom. Učenik se osposobljava za odgovorno sudjelovanje u društvu te za kritičko i stvaralačko suočavanje sa suvremenim društvenim, znanstvenim, tehnološkim i ekološkim izazovima.

Razvija se globalna svijest te postavljaju kritična pitanja o problemima svijeta. Učenika se pritom potiče da prepoznaje međupovezanost pojedinca, društva i prirodnog okoliša te da razvija osjećaj osobne i društvene odgovornosti. Posebna se pozornost posvećuje razvoju sposobnosti odgovornog korištenja suvremenih tehnologija i medija, uz očuvanje sposobnosti neposrednog iskustva, stvaralaštva, komunikacije i samostalnog mišljenja. Tijekom sva četiri razreda postupno se povećava udio samostalnosti učenika u učenju i radu. Učenik se od početnog vođenog istraživanja postupno usmjerava prema samostalnom postavljanju problema, izboru načina istraživanja, obradi i interpretaciji informacija te predstavljanju rezultata. Na taj se način stvaraju pretpostavke za nastavak obrazovanja, cjeloživotno učenje i aktivno sudjelovanje u društvenom i profesionalnom životu.

Stoga su djeca po završetku srednje waldorfske škole osposobljena za nastavak obrazovanja te, ovisno o individualnim obrazovnim potrebama i prethodno stečenim znanjima, za sustavnu pripremu državne mature. Pripremu za državnu maturu provodit ćemo kontinuirano, za skupinu glavnih predmeta, već od prvog razreda, dok će se intenzivnija priprema prilagođavati potrebama učenika tijekom završnih razreda i osobito u završnoj godini školovanja. Ovakav pristup omogućuje da se priprema za državnu maturu ne promatra izdvojeno od waldorfskog kurikuluma, nego kao njegov završni dio: učenik postupno razvija znanja, radne navike, sposobnost samostalnog učenja, kritičkog mišljenja i primjene znanja, što predstavlja temelj za uspješan nastavak obrazovanja.

1.4.1. Životni i aktualni ciljevi Škole:

- rad s učenicima po načelima waldorfske pedagogije i njeno osuvremenjivanje

- povezivanje sa svijetom i istraživanjem istog različitim aktivnostima
- povezivanje škole s lokalnom zajednicom, kulturnim, znanstvenim, umjetničkim i drugim relevantnim institucijama te stvaranjem prilika za učenje izvan škole
- poticanje učenika na aktivno sudjelovanje u životu škole i zajednice te razvoj osjećaja odgovornosti za zajednički prostor i odnose
- razvijanje programa i aktivnosti kojima se učenici pripremaju za suvremene društvene, znanstvene, tehnološke, ekološke i profesionalne izazove
- optimalno financiranje Škole i sudjelovanje u projektu izgradnje Waldorfskog kampusa u Rijeci

1.4.2. Vrijednosti kojima teži program Škole:

- holistički odgoj i obrazovanje adolescenata
- salutogeni aspekt waldorfske metode kroz implementaciju kurikuluma
- implementacija programa koji je u skladu s ljudskim pravima te pravima i obvezama djece
- osiguravanje stjecanja temeljnih (općeobrazovnih) sposobnosti u skladu s razvojem društva, znanstvenih spoznaja i dostignuća te razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija
- poticanje i razvijanje samostalnosti, samopouzdanja, odgovornosti i kreativnosti učenika
- razvijanje kritičkog, analitičkog i stvaralačkog mišljenja te sposobnosti argumentiranog promišljanja i donošenja odluka
- razvijanje sposobnosti suradnje, komunikacije, empatije, međusobnog uvažavanja i konstruktivnog rješavanja sukoba
- razvijanje odgovornog odnosa prema prirodi, okolišu i održivom razvoju te razumijevanje povezanosti čovjeka, društva i prirodnog svijeta
- razvijanje digitalne i medijske pismenosti te odgovornog, kritičkog i stvaralačkog odnosa prema suvremenim tehnologijama i medijima
- stjecanje svijesti o kulturnoj baštini i ulozi čovjeka kao građanina svijeta
- vrednovanje hrvatskoga književnoga jezika
- vrednovanje kvaliteta stranih jezika i pripadajućih kultura
- razvijanje svijesti o različitosti, ravnopravnosti, uključivosti i poštovanju dostojanstva svakog pojedinca
- poticanje razvoja osobnih interesa, sposobnosti i potencijala učenika te odgovornog promišljanja vlastitog obrazovnog i profesionalnog puta
- osposobljavanje učenika za aktivno, odgovorno i kreativno sudjelovanje u društvu
- poticanje na cjeloživotno učenje.

1.4.3. Misija i vizija Škole

Holistička edukacija adolescenata cjelovitim pristupom svim dijelovima ljudskog bića (intelekt, duša, duh i tijelo) što se temelji na pažljivom i kreativnom promišljanju implementacije sadržaja kurikuluma u funkciji cjelovitog razvoja usklađeno s potrebama uzrasta te individualnim potrebama. Škola teži omogućiti i poticati pravo svakog djeteta da u procesu odrastanja i školovanja razvija kreativnost i sve svoje potencijale te odrasta u slobodnog i odgovornog čovjeka koji može dati realan i kreativan doprinos društvu.

Misija Škole je stvarati poticajno, sigurno i uključivo obrazovno okruženje u kojem učenik može razvijati samostalnost, kritičko i stvaralačko mišljenje, sposobnost suradnje, odgovornost prema sebi, drugima i zajednici te svijest o povezanosti čovjeka i svijeta koji ga okružuje. Posebna se pozornost posvećuje povezivanju znanja, iskustva, umjetničkog i praktičnog rada te poticanju učenika na istraživanje, postavljanje pitanja i samostalno pronalaženje rješenja.

Vizija Škole je odgojiti i obrazovati mladog čovjeka koji poznaje svoje sposobnosti i interese, samostalno razmišlja, odgovorno donosi odluke, otvoren je prema različitostima i novim spoznajama te je spreman aktivno, kreativno i odgovorno sudjelovati u suvremenom društvu. Škola želi učenicima pružiti temelje za nastavak obrazovanja, cjeloživotno učenje, osobni razvoj i ostvarivanje kvalitetnog i ispunjenog života.

1.4.4. Razrada ciljeva

1.4.4.1. Poticati i razvijati otvorenost za promjene i sposobnost rješavanja problema

Zahtjev pripremanja za život i za samostalno kreiranje mjesta u svijetu polazi od temeljnog obilježja suvremenog svijeta, a to je promjena. Stoga se mladi čovjek ne može završno pripremiti za život u doba odraslosti, nego se treba pripremiti da stalno prati promjene (cjeloživotno uči), da bude osjetljiv na svijet oko sebe, da promjene kritički prihvaća i razumije te da se s njima zna ophoditi. Pretpostavka za to jest osjetljivost za pojave oko sebe, sposobnost postavljanja problema i živo, pokretljivo mišljenje koje treba razvijati od ikoničkog mišljenja, preko razumijevanja do sposobnosti samostalnog uočavanja, formuliranja i rješavanja problema.

U tom se procesu učenika potiče da na probleme ne gleda kao na prepreke koje zahtijevaju samo jedno unaprijed zadano rješenje, nego kao na situacije koje zahtijevaju istraživanje, promišljanje i razmatranje različitih mogućnosti. Razvija se sposobnost prikupljanja, procjene i povezivanja informacija iz različitih izvora, razlikovanja relevantnih od nerelevantnih informacija te oblikovanja zaključaka utemeljenih na činjenicama i argumentima. Posebna se pozornost posvećuje kreativnom pristupu rješavanju problema, spremnosti na isprobavanje različitih pristupa, učenju iz pogrešaka i prilagodbi novim okolnostima. Učenik se pritom osposobljava za samostalno, ali i suradničko rješavanje problema te za odgovorno procjenjivanje posljedica vlastitih odluka.

Cilj je razvijati učenika koji je otvoren prema novim spoznajama i promjenama, ali ih ne prihvaća nekritički, već ih nastoji razumjeti, propitivati i na njih odgovorno odgovoriti.

1.4.4.2. Stvarati uvjete razvoja sposobnosti i spremnosti za komunikaciju

Suvremeni način života i upućenost na obnašanje niza životnih uloga, aktivna obiteljska, pozivna i društveno-politička uloga čovjeka u svijetu zahtjeva razvijene komunikacijske sposobnosti koje nisu samo sposobnost uporabe (situaciji primjerenih formi) govora, već su sposobnost iznošenja vlastitog mišljenja, sposobnost dijalogiziranja, argumentiranja vlastitog mišljenja i spremnost (volju) za komunikaciju. Zato se razvoj općih komunikacijskih sposobnosti smatra značajnim obrazovnim ciljem koji se postupno i u svim nastavnim sadržajima ostvaruje, a posebno se potiče umjetničkom nastavom koja njeguje slobodu svih oblika izražavanja. Naučiti izraziti svoje mišljenje, osjećaje i htijenja na kulturi prihvatljivi, ali kreativan način - znači stvoriti osnovu za daljnji razvoj komunikacijske kompetencije, odnosno demokratske kulture.

Komunikacijska kompetencija obuhvaća i sposobnost aktivnog slušanja, prepoznavanja i uvažavanja perspektive drugoga, prilagodbe načina komunikacije situaciji i sugovorniku te konstruktivnog sudjelovanja u raspravi. U suvremenom kontekstu ona uključuje i odgovornu komunikaciju u digitalnom prostoru, sposobnost kritičkog odnosa prema informacijama i medijskim sadržajima te svijest o posljedicama vlastite komunikacije za druge.

1.4.4.3. Poticati i razvijati povjerenje u vlastite sposobnosti (samopouzdanje)

Slobodno i odgovorno postaviti se prema životu može samo pojedinac koji je razvio samopoštovanje i realnu sliku o sebi. A škola tomu može pridonijeti poticanjem iskustva isprobavanja i upoznavanja vlastitih mogućnosti, iskustva uspjeha i povjerenja u sebe (u svezi s tim ciljem vidi: vrednovanje učeničkih postignuća). Ovaj je aspekt iznimno važan za osiguravanje i njegovanje emocionalne i psihičke stabilnosti adolescenata.

Pritom se posebno potiče razvoj realne slike o vlastitim snagama i područjima koja je potrebno dalje razvijati. Učenika se potiče da postavlja ostvarive ciljeve, ustraje u njihovu ostvarivanju, prihvaća pogrešku kao dio procesa učenja te razvija sposobnost samovrednovanja. Cilj nije samo osjećaj uspjeha, nego razvoj unutarnjeg povjerenja da vlastitim trudom, učenjem i traženjem pomoći može postupno razvijati svoje sposobnosti.

1.4.4.4. Stjecati i vježbati unutarnju kontrolu (samodisciplina, mišljenje i djelovanje prema vlastitim vrijednosnim mjerilima)

Ovaj se cilj ostvaruje postupno i opravdava se zahtjevom da učenik treba živjeti u zajednici i doživljavati sebe uvijek kao dio jedne cjeline, ali da on nije onaj koji se toj cjelini samo prilagođava, nego je ponajprije onaj koji u njoj stoji odgovorno i aktivno. To znači da o njegovu ponašanju ovisi kako će ta cjelina izgledati. Za to je potrebno školu uspostaviti kao cjeloviti socijalni organizam, u kojemu se učenik osjeća sigurnim i jednakopravnim, omogućiti mu iskustvo pravednosti, poštovanja, uvažavanja, slobode mišljenja i ponašanja, činjenja za svoju dobrobit i za dobrobit drugoga, donošenja moralnih prosudbi i odluka. Ovaj se obrazovni cilj razvija postupno: od izvana vođenog ponašanja (preko oponašanja uzora) preko postavljanja u upit svih autoriteta i prosudbe njihove autentičnosti do sposobnosti

samostalne prosudbe i djelovanja prema vlastitim vrijednosnim mjerilima (što često ima za posljedicu razgradnju stereotipa, mitova i sposobnost da se socijalne uloge promišljaju na nov način).

U suvremenom okruženju unutarnja kontrola uključuje i sposobnost upravljanja vlastitom pažnjom, vremenom i ponašanjem, osobito u situacijama povećanih zahtjeva, frustracije ili neizvjesnosti. Učenika se postupno osposobljava za odgađanje trenutnog zadovoljenja, ustrajnost u radu, odgovorno donošenje odluka i preuzimanje posljedica vlastitih postupaka. Istodobno se potiče razvoj autonomije koja nije suprotstavljena zajednici, nego podrazumijeva slobodno i odgovorno djelovanje uz poštivanje prava i dostojanstva drugih.

1.4.4.5. Stjecati i razvijati socijalne sposobnosti

Suvremeno obrazovanje ne može ostati samo na individualnoj i predmetnoj kompetenciji, nego uključuje i socijalnu kompetenciju koja se razvija putem nehomogenih razreda po sposobnostima, nacionalnosti, spolu, religiji, zanimanju i imovnom stanju roditelja, kao i zajedničkim oblikovanjem školskog života.

Procesima se učenja socijalnih vještina pridaje pozornost u svim nastavnim fazama i aspektima, usmjeravajući se na ciljeve upoznavanja i osvještavanja odnosa:

- JA i SVIJET, JA i DRUGI; odgovornost za dobrobit drugoga (prema zajednici i prirodnoj okolini)
- razvijati i vježbati prosocijalno ponašanje: altruizam, empatiju, sposobnost i voljnost slušanja drugoga, uvažavanje i poštivanje različitog mišljenja, poštivanje osobnosti drugoga, poštivanje različitosti drugoga (glede rase, etničke i kulturne pripadnosti, svjetonazora, kulture i sl, - sposobnost suradnje i spremnost za suradnju, sposobnost i spremnost nenasilnog rješavanja sukoba, itd.).
- razvijati sposobnost konstruktivnog sudjelovanja u skupini, preuzimanja različitih uloga, dogovaranja i zajedničkog donošenja odluka te odgovornog izvršavanja preuzetih obveza;
- razvijati sposobnost prepoznavanja i nenasilnog rješavanja međuljudskih sukoba, uz razlikovanje činjenica, osjećaja, potreba i interesa uključenih osoba;
- razvijati svijest o povezanosti osobnog ponašanja i dobrobiti zajednice te poticati aktivno i odgovorno sudjelovanje u školskom, lokalnom i širem društvenom okruženju;
- razvijati sposobnost suradnje u neposrednom i digitalnom okruženju te odgovorno ponašanje u komunikaciji i zajedničkom radu.

1.4.4.6. Stjecati znanja i razvijati spoznajne sposobnosti i vještine

Predmetna kompetentnost u srednjoj školi razvija se tako da u svojoj završnoj formi omogućava nastavak školovanja i edukacije u području interesa koje će učenici razviti tijekom školovanja i prema kojem će usmjeravati svoj daljnji obrazovni i profesionalni put, uključujući nastavak obrazovanja nakon završetka srednje škole i polaganja državne mature.. To pretpostavlja osnove znanja o tome kako učiti i primjenjivati učenje za postizanje željenih znanja (intelektualni moment), kulturne sadržaje koji su sredstvo kojim se doprinosi kreativnosti, izražavanju ličnosti te razvoju sposobnosti za učenje i za samoobrazovanje, zatim razvoju mnogostrukih interesa i spremnosti na stalno učenje (voljni moment) i doživljavanju znanja kao vrijednosti (signifikantnost učenja).

Spoznajne sposobnosti razvijaju se kroz postupno osposobljavanje učenika za opažanje, postavljanje pitanja, povezivanje i sistematiziranje informacija, analizu, uspoređivanje, zaključivanje i kritičko vrednovanje. Učenik se potiče da stečeno znanje ne usvaja samo kao skup činjenica, nego da razumije njegove međusobne povezanosti, uzročno-posljedične odnose i mogućnosti primjene u različitim kontekstima.

Posebna se pozornost posvećuje razvoju istraživačkih vještina i sposobnosti samostalnog pronalaženja, odabira, obrade i interpretacije informacija iz različitih izvora. Učenik se osposobljava za razlikovanje provjerenih i relevantnih informacija od nepouzdanih sadržaja te za argumentirano oblikovanje vlastitih zaključaka. Time se razvijaju informacijska, medijska i digitalna pismenost, uz odgovoran i kritičan odnos prema suvremenim tehnologijama.

Cilj je postupno razviti učenika koji zna kako učiti, može samostalno organizirati vlastito učenje, postavljati ciljeve i pratiti vlastiti napredak te stečena znanja kreativno primjenjivati u novim i problemskim situacijama. Na taj se način predmetna kompetentnost povezuje s razvojem samostalnosti, kreativnosti, kritičkog mišljenja i spremnosti na cjeloživotno učenje.

1.5. Načela waldorfskog kurikuluma

Načela su sadržajno povezana s ciljevima i postignućima ili očekivanim rezultatima odgoja i obrazovanja te čine važnu komponentu kojom se osigurava smislena povezanost kurikulumskog sustava i suradničko djelovanje sudionika u procesu izrade i primjene waldorfskog kurikuluma.

Načela kurikuluma su:

- osiguravanje kvalitetnog općeg i cjelovitog odgoja i obrazovanja
- poštivanje ljudskih prava
- multikulturalizam, tolerancija i poštivanje različitosti, očuvanje i razvoj vlastitoga povijesnog i kulturnog nasljeđa i nacionalnog identiteta

- kompetentnost i profesionalna etika
- znanstvena utemeljenost kurikuluma
- demokratičnost (uključenost i odgovornost širokog kruga sudionika i korisnika obrazovanja)
- horizontalna i vertikalna povezanost i prohodnost
- cjeloživotno učenje
- obrazovanje, odgoj i osposobljavanje usmjereni na individualni razvoj učenika
- postizanje ishoda učenja vertikalno nakon završenog školovanja koji osiguravaju polaganje državne mature
- povezivanje teorijskog znanja s iskustvenim, praktičnim, umjetničkim i istraživačkim učenjem
- interdisciplinarnost i povezivanje nastavnih područja radi razumijevanja međusobne povezanosti prirodnih, društvenih, kulturnih i tehnoloških pojava
- poticanje kritičkog, analitičkog i kreativnog mišljenja te sposobnosti samostalnog zaključivanja i rješavanja problema
- aktivna uloga učenika u procesu učenja, uz postupno povećavanje njegove samostalnosti, odgovornosti i sposobnosti samovrednovanja
- individualizacija i diferencijacija odgojno-obrazovnog rada u skladu s razvojnim, obrazovnim i individualnim potrebama učenika
- razvoj digitalne, informacijske i medijske pismenosti te odgovorno i kritičko korištenje suvremenih tehnologija
- razvijanje odgovornog odnosa prema prirodi, okolišu i zajednici te osvještavanje načela održivog razvoja
- suradnja škole, učenika, roditelja i šire zajednice u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva

1.6. Opće didaktičko-metodičke odrednice nastavnog programa

Odgovornost za ostvarivanje odgojnih zadaća i obrazovnih ciljeva uključuju osiguranje:

- povezivanje iskustvenog, fenomenološkog, istraživačkog, problemskog i stvaralačkog učenja
- povezivanje spoznajnog, emocionalnog, socijalnog, tjelesnog i voljnog aspekta učenja
- postupno vođenje učenika od neposrednog iskustva i opažanja prema razumijevanju, analizi, apstrakciji i samostalnom zaključivanju
- povezivanje nastavnih sadržaja sa stvarnim životnim situacijama i iskustvom učenika

- povezivanje različitih nastavnih područja i ostvarivanje interdisciplinarnog pristupa učenju
- poticanje pitanja, istraživanja, rasprave, argumentiranja i samostalnog oblikovanja zaključaka
- primjena različitih oblika rada: individualnog, partnerskog, skupnog, projektnog i praktičnog rada
- omogućavanje učeniku različitih načina izražavanja razumijevanja i stečenih znanja – usmenim, pisanim, umjetničkim, praktičnim i digitalnim oblicima
- postupno povećavanje samostalnosti učenika u planiranju, provedbi i vrednovanju vlastitog učenja
- povezivanje učenja i vrednovanja tako da vrednovanje učeniku daje povratnu informaciju o napretku i potiče njegovo daljnje učenje
- poticanje unutarnje motivacije za učenje, radoznalosti i doživljaja znanja kao vrijednosti
- osiguravanje ravnoteže između kontinuiteta i ritma rada te raznolikosti metoda, sadržaja i iskustava učenja
- odgovorno uključivanje suvremenih digitalnih tehnologija u nastavni proces kada one pridonose razumijevanju, istraživanju, stvaranju i komunikaciji
- postizanje odgojno-obrazovnih ishoda koji učenicima omogućuju nastavak obrazovanja i pružaju odgovarajuću osnovu za pripremu i polaganje državne mature

U skladu s ovim odrednicama organiziraju se procesi učenja i poučavanja u waldorfskoj srednjoj školi.

1.7. Procesi učenja i poučavanja

U procesu učenja i poučavanja učenik nije samo primatelj sadržaja, nego aktivni sudionik koji opaža, istražuje, postavlja pitanja, oblikuje pretpostavke, provjerava ih, povezuje informacije i samostalno izvodi zaključke. U skladu s razvojnom dobi postupno se povećava razina samostalnosti učenika, od vođenog istraživanja i zajedničkog promišljanja prema samostalnom postavljanju problema, izboru načina rada, obradi informacija i prezentiranju rezultata. Posebna se pozornost posvećuje razvoju sposobnosti kritičkog odnosa prema izvorima znanja. Učenik se osposobljava za pronalaženje, odabir, uspoređivanje i vrednovanje informacija iz različitih izvora te za razlikovanje činjenica, tumačenja i stavova. U suvremenom obrazovnom kontekstu to uključuje i razvoj digitalne i medijske pismenosti te odgovorno korištenje digitalnih tehnologija u učenju, istraživanju, stvaranju i komunikaciji. Učenje se, prema mogućnostima i prirodi sadržaja, organizira i kroz problemske, istraživačke, projektne, praktične i suradničke aktivnosti. Takav pristup omogućuje učeniku da stečeno znanje primjenjuje u novim i stvarnim životnim situacijama, povezuje različita nastavna područja te razvija sposobnost rješavanja problema, kreativnog mišljenja i suradnje. Vrednovanje procesa učenja usmjereno je na praćenje napretka

učenika, razumijevanje postignutih ishoda i razvoj sposobnosti samovrednovanja. Povratna informacija učeniku treba omogućiti uvid u ono što je uspješno ostvario, područja koja još treba razvijati te načine na koje može unaprijediti vlastito učenje. Na taj se način vrednovanje ne promatra samo kao završna procjena, nego i kao sastavni dio procesa učenja i razvoja samostalnosti učenika.

Učenje i podučavanje se razumijevaju kao cjelovita i konkretna djelatnost u kojoj nastavnik stoji u ulozi onoga koji cijelim svojim bićem (znanje, pedagoški takt, pedagoška etika) sudjeluje u pedagoškom činu i koji zajedno s učenikom uvijek iznova stvara situaciju dijaloga između učenika i svijeta (čiji dio predstavlja i on sam). Mnogobrojni nastavni sadržaji imaju instrumentalni karakter, tj. ne poimaju se kao cilj po sebi nego kao pedagoško sredstvo. Teorijski, praktični i umjetnički nastavni predmeti strukturirani su tako da (prema mogućnostima) odgovaraju učenikovoj spremnosti za učenjem i fizičkom aktivnošću.

Didaktika (metodike) učenja i poučavanja od 1. do 4. razreda srednje waldorfske škole temelji se na ritmičkoj izmjeni triju faza svakog samostalnog procesa u upoznavanju, razumijevanju i savladavanju gradiva:

- fenomenološko doživljavanje, promatranje, eksperimentiranje
- prisjećanje, opisivanje, karakteriziranje i započinjanje dijaloga
- obrazovanje sposobnosti analitičkog i kritičkog mišljenja i zaključivanja

Pojedini postupci iz navedene tri faze učenja i poučavanja raspoređeni su tijekom epoha u dva dana: nakon doživljavanja, promatranja, eksperimentiranja (1) dolazi opisivanje temeljnih značajki i postavljaju se pitanja tj. počinje dijalog i kritička analiza (2), a potom se napravi pauza, u kojoj se učeniku daje mogućnost da i tijekom spavanja napravi odmak od gradiva. Tek sljedećeg dana realizira se treća faza u procesu učenja. Na taj način nastoji se uvažiti polaritet sna i budnosti, budući da sam razvoj ne samo kognitivnih nego i emocionalno-konativnih sposobnosti pretpostavlja interakciju pamćenja i zaboravljanja, svjesnog i nesvjesnog, spavanja i budnog stanja.

Drugo značajno načelo kojim se rukovodi učitelj u kreiranju procesa poučavanja i učenja je načelo egzemplarnosti - obvezuje na promatranje i spoznaju pojedinačnog u okviru cjeline (sintetički proces). Na toj se osnovi razrađuje *platforma* za učenje u koncentričnim krugovima. Konzekventno tomu naglasak ne može biti na količini pozitivnog znanja, nego na izboru sadržaja koji će biti dostatna osnova za stjecanje i usavršavanje sposobnosti samostalnog učenja i zaključivanja.

Navedeni didaktički principi mogu se optimalno realizirati samo u didaktičkom obliku nastave po epohama, koji učenicima i učiteljima omogućuje da određene sadržaje iz prirodne ili društvene sredine proučavaju kontinuirano tri do četiri tjedna svaki dan u jednom blok-satu koji traje 110 minuta. Nastava po epohama omogućuje da učenici određenu temu prouče temeljito i iz različitih perspektiva, a da se tijekom toga rada ne izgubi jednom potaknuti interes i koncentracija. Tipični predmeti nastave po epohama su: hrvatski jezik, matematika-geometrija, zemljopis-gospodarstvo, povijest, biologija, kemija i

povijest umjetnosti. Za one nastavne predmete koji potrebuju kontinuirano vježbanje prikladnom se drži predmetno-satna forma nastave (jedan predmet-jedan sat). Ovaj oblik nastave se održava za tjelesni i zdravstveni odgoj, glazbenu kulturu, likovnu kulturu. Također u određenim sadržajima dolazi do izražaja i kontinuirana vježba i promišljanje te se nastava fizike, etike i religijske kulture, sociologije i filozofije uz dopunske elemente nastave iz matematike, hrvatskog jezika, povijesti, zemljopisa, biologije i kemije u kojima se vježbaju i obrađuju sadržaji vezani uz kompetencije polaganja državne mature, također organizira kao predmetna nastava.

Budući da je nastavni plan izveden iz generalne situacije razvojnog stupnja (uzrasta), on je za sve učenike obvezatan. Potencijalno svaki sadržaj primjeren razvojnim potrebama učenika može biti osmišljen i ponuđen kao fakultativni (izborni) program. Tako se potreba učenika za intenzivnijim bavljenjem određenim područjima zadovoljava onda kada je ta potreba izražena i/ili prepoznata, a ne kao "ponuda" obveznog izbora.

Od učitelja se zahtijeva da pronađe egzemplarni sadržaj koji je primjeren općim i pojedinačnim ciljevima waldorfske opće-obrazovne srednjoškolske edukacije te koji je primjeren za njihovu dob. Kako je poznavanje razvojnih potreba učenika i interesa učenika pretpostavka za izbor sadržaja (ali i načina učenja i poučavanja) učitelj treba biti stalno u neposrednom kontaktu s učenicima i nastojati ostvariti što neposredniji "susret" učenika i nastavnog sadržaja. Pri izboru nastavnih sredstava prednost se daje neposrednom iskustvu, opažanju i aktivnom istraživanju, dok se udžbenici, stručna literatura, digitalni, audiovizualni i drugi izvori koriste svrhovito, kao sredstva za proširivanje, provjeravanje i produbljivanje spoznaja. Učenika se pritom osposobljava za kritičko korištenje različitih izvora znanja.” Učenik tako uz pomoć didaktičkog materijala koje osigurava učitelj, uči sam sažimati gradivo, izdvajati bitno, sistematizirati, praviti protokole u skraćenom obliku, opisivati procese, opisivati promatrane pojave, koristiti dokumente, služiti se literaturom, vizualizirati sadržaj itsl. U rezultatu nastaju bilježnice pojedinih epoha. Odgojna vrijednost ovog pristupa je u jačanju pedagoškog odnosa učitelj-učenik, razvijanju povjerenja u učitelja, razvoja samosvijesti učenika i povjerenja u vlastitu sposobnost konstruiranja znanja (J. Piaget).

Orijentacija na signifikantno učenje tj. na učenje koje je relevantno za život i koje uvažava stvarna iskustva učenika zahtjeva i takav pedagoški aranžman koji nudi mogućnosti sudjelovanja u svim životnim područjima i stjecanja iskustva iz raznih područja. Mnogostruka različitost omogućuje raznolike procese učenja i zahtjeva različite oblike diferencijacije. Diferencijacija nastave ili didaktičko-metodička diferencijacija obuhvaća nastavne postupke koji se uspostavljaju u skladu s načelom uvažavanja individualnih razlika među učenicima glede njihovih mogućnosti za učenje. U waldorfskoj se školi (u načelu) provodi samo didaktičko-metodička diferencijacija i to (primarno) glede razlike u sposobnostima (intelektualnim, čuvstvenim, voljnim), temperamentima, interesu za određene zadatke, tempu učenja, raznim vrstama nadarenosti odnosno poteškoća u razvoju. Može se provoditi u odnosu na jedan kriterij ili tako da se kombinira više kriterija pa se dobiva kompleksna i fleksibilna diferencijacija. Mogućnosti unutrašnje diferencijacije su sadržajne i organizacijske.

Prve obuhvaćaju podjelu nastavnog sadržaja na temeljni (obvezni) i dodatni dio i to prema kvantitativnoj (opseg sadržaja) i kvalitativnoj (dubina, intenzitet) strani, s naglaskom na teorijskim sadržajima ili na praktičnim radovima. Veća didaktička fleksibilnost nastave se postiže izmjenom nastavnih metoda i/ili njihovim kombiniranjem, kombiniranjem individualnog, sa frontalnim i/ili grupnim radom i radom u parovima. Posebnost pristupa diferencijaciji u waldorfskoj pedagogiji, koja kao i službena pedagogija uvažava i njeguje različitost u sposobnostima, u tome je što ona polazi od zahtjeva za diferencijacijom (individualizacijom) odgojnog postupka i vezano uz razlike u temperamentima, po spolu, i socijalnom razvoju učenika.

Pristup poučavanja u predmetima kurikuluma koji spadaju u STEM područje (od engl. Science, Technology, Engineering, and Mathematics)

U waldorfskim školama, znanstveni predmeti su integralni dio kurikuluma, koji se temelji na razvoju cjelovitog i harmoničnog pojedinca, što znači da se razvoj intelektualno-analitičkih vještina i znanja ne nameću kao najvažniji ishod waldorfskog kurikuluma. Fizika, kemija, matematika i druge prirodoslovne discipline se primjerice, poučavaju se na interdisciplinarni način koji se čvrsto temelji i na tzv. fenomenološkom pristupu. Ovaj je pristup dobro razrađen u waldorfskoj metodi, o njemu je pisao i Wilfried Sommer iz waldorfske pedagoške sekcije u Kasselu (njemačka). Naime, koncept "fenomenološki" skreće pozornost na činjenicu da oni fenomeni i nizovi fenomena koji imaju potencijal otkrivanja univerzalnog sadržanog u pojedinom postaju središte procesa učenja u nastavi. Na taj način se može opisati pristup glavnom bloku lekcije ove grupe predmeta. U drugom koraku nastavnog procesa, detaljnije se ispituju uvjeti ili odlučujući čimbenici za opservirani fenomen. Značajni aspekti se naglašavaju kroz eksperimentalne korake, a fenomeni se pozicioniraju unutar okvira onoga što smo prepoznali kao nužne uvjete za opservirano. U tom procesu djeca mogu uz pomoć učitelja samostalno spoznati elemente i aspekte povezanosti koji su bitni za opserviranu pojavu te mogu pojmiti pojavu. Treći je korak konceptualizacija koja je proizašla iz prirodno oblikovanog znanstvenog procesa. Ovom pristupu svojstvena je bliskost prirodnom. Važno je vježbati pozornost učenika na ono što doživljavaju kroz osjetila, važno je da nauče uživati u mnogostrukom pojavljivanju pojavnog svijeta, nauče prikazati fenomene i pristupati konceptualizaciji na temelju percepcija. i iskustva.

U suvremenom pristupu STEM području posebno se razvijaju istraživačke, problemske i praktične kompetencije učenika. Učenika se potiče da postavlja pitanja, uočava i oblikuje probleme, postavlja pretpostavke, planira jednostavna istraživanja i eksperimente, prikuplja i obrađuje podatke te na temelju opažanja i rezultata oblikuje i provjerava zaključke. Na taj se način razvija razumijevanje prirodoznanstvenog načina mišljenja, pri čemu učenik postupno uočava razliku između opažanja, pretpostavke, objašnjenja i zaključka. STEM sadržaji pritom se povezuju s realnim životnim situacijama i problemima iz neposrednog okruženja. Matematičko i prirodoslovno znanje ne promatra se samo kao skup činjenica, formula i postupaka, nego kao sredstvo za razumijevanje pojava, modeliranje,

mjerenje, predviđanje, rješavanje problema i donošenje zaključaka utemeljenih na podacima. Učenici se potiču na primjenu znanja u novim i problemskim situacijama te na traženje različitih mogućih rješenja.

Važan dio STEM učenja čini i povezivanje prirodoslovnih spoznaja s tehničkim i inženjerskim načinom razmišljanja. Učenici mogu osmisliti, izraditi, ispitati i unaprijediti jednostavan model, napravu ili rješenje za određeni problem, pri čemu se uče planiranju, mjerenju, procjeni rezultata, uočavanju pogrešaka i poboljšavanju vlastitog rješenja. Takav pristup omogućuje povezivanje teorijskog znanja s praktičnim iskustvom te razvija kreativnost, preciznost, ustrajnost i sposobnost suradničkog rješavanja problema. U skladu s dobi učenika razvija se i sposobnost rada s podacima i različitim izvorima informacija. Učenici se osposobljavaju za prikupljanje, prikazivanje, uspoređivanje i interpretaciju podataka te za kritičko procjenjivanje vjerodostojnosti informacija. Digitalne tehnologije koriste se svrhovito kao alati za mjerenje, modeliranje, obradu i prikaz podataka, istraživanje, komunikaciju i stvaranje, uz razvijanje odgovornog odnosa prema njihovoj uporabi.

Posebna vrijednost STEM pristupa u waldorfskom kurikulumu proizlazi iz povezivanja opažanja i iskustva s postupnim razvojem apstraktnog mišljenja. Učenik se od neposrednog susreta s pojavom, preko opažanja, eksperimentiranja, mjerenja i rasprave, postupno vodi prema razumijevanju zakonitosti, stvaranju modela i apstraktnom mišljenju. Time se očuvanje neposrednog iskustva ne suprotstavlja razvoju znanstvenog i matematičkog mišljenja, nego predstavlja njegovu razvojno primjerenu polazišnu točku.

Primjerice, učenje fizike uključuje eksperimente i primjere iz stvarnog svijeta. Učenici uče osnovne fizikalne zakone, poput zakona o kretanju, sili i energiji, no istovremeno se potiču na kreiranje zamisli za vlastite eksperimente kako bi mogli konceptualizirati istraženo i bolje razumjeti teoriju. Učenici samostalno izrađuju jednostavne električne krugove, konstruiraju strojeve ili grade modele iz fizičke teorije. Waldorfske škole pristupaju učenju fizike ne samo kroz apstraktne koncepte, već kroz cjelovit pristup koji uključuje razvoj kreativnosti, praktičnih primjena i razumijevanja teorija i zakonitosti. Nadalje, primjer učenja matematike u waldorfskim školama potiče kreativno razmišljanje i primjenu u stvarnom svijetu. Osim standardnih matematičkih problema, učenici se potiču na korištenje kreativnih metoda, poput crtanja i modeliranja, kako bi bolje razumjeli matematičke koncepte. Waldorfski pristup matematici uključuje razvoj intuicije i razumijevanja o tome kako matematika nije samo skup formula i pravila, već da ima veliku primjenu u svijetu oko nas. Waldorfski kurikulum sadrži i druge znanstvene predmete, poput biologije, kemije, geografije, astronomije i druge, koje se također kao i fizika i matematika poučavaju fenomenološki, interdisciplinarno i korištenjem mješovitih metoda učenja (engleski 'blended learning'). Upravo je pristup hibridnim metodama poučavanja u waldorfskoj pedagogiji nevjerojatno dobro razrađen i njime se postiže prije svega razvoj kreativnosti, praktičnih vještina i ne manje važno društvene odgovornosti kod svih učenika. Primjerice, okruženje za učenje u stvarnom svijetu nadopunjuje se učenjem u učionici, a ne obrnuto (vidjeti kasnije razrađeno pod izvanučioničke aktivnosti i mješovito poučavanje).

1.8. Horizontalna i vertikalna organizacija nastavnih sadržaja

Kada se kurikulum čita horizontalno, onda se uočavaju u temama različitih nastavnih područja uporišne točke jedne školske godine. Te uporišne točke su izvedene iz razvojnih potreba određenog uzrasta i vezano uz teme i opseg uvažava se cjelokupni razvoj djeteta. Iz tog nastaje jedinstvo i koncentracija u didaktičkom nastojanju. Logična posljedica koncentracije i koordinacije nastavnih sadržaja je organizacijski oblik nastave po epohama, u kombinaciji sa predmetnom nastavom i primijenjenim-umjetničkim aktivnostima (mišljenje, osjećanje i djelovanje/izražavanje). Kroz međusobne odnose nastaje pokretljivost i živost u mišljenju, koje potiču i zahtijevaju svi waldorfski učitelji samim pedagoškim aranžmanom i zajedničkim nastojanjima.

Horizontalna povezanost nastavnih sadržaja ne podrazumijeva samo vremensko usklađivanje tema, nego i njihovo smisleno povezivanje oko zajedničkih pojmova, pojava, problema i razvojnih pitanja. Na taj se način učeniku omogućuje da istu pojavu promatra iz različitih perspektiva te da povezuje spoznaje iz prirodoslovnog, matematičkog, društveno-humanističkog, umjetničkog i praktičnog područja. Takva interdisciplinarna povezanost pridonosi cjelovitijem razumijevanju sadržaja i omogućuje primjenu znanja iz jednog područja u drugom.Horizontalna organizacija osobito se ostvaruje kroz zajedničke teme, problemske zadatke, istraživačke aktivnosti, projekte, praktičan rad i izvanučioničko učenje. Pri tome se, prema mogućnostima pojedinog nastavnog područja, mogu povezivati opažanje i eksperiment u prirodoslovlju, matematička obrada podataka, povijesni i društveni kontekst, umjetničko izražavanje te praktična primjena stečenih znanja. Učenik tako postupno razvija sposobnost sagledavanja složenijih pojava iz više perspektiva i razumijevanja njihovih međusobnih odnosa.

U kronološkom slijedu jednog predmeta tijekom svih razreda zaokružuje se i razvija kompletna slika razvoja djetetovih sposobnosti, mogućnosti i znanja kao nastavak osnovnoškolskog obrazovanja i edukacije. Pritom se kurikulum prvog i drugog razreda srednje škole zrcali na kurikulum 7. i 8. razreda osnovne waldorfske škole s jakim naglaskom na razvoj mišljenja i razumijevanje materijalnih aspekata čovjeka i prirode osobito kroz prirodoslovno-matematičke predmete. Put ide od fenomenološkog promatranja i doživljaja prema konkretnom i racionalnom načinu mišljenja. Pritom se ne teži postići mirnoća i privid statičnog kretanja, nego, naprotiv prikazati sva oprečnost, dinamičnost pa i dramatičnost događanja ne samo u prirodi već i društvu (društveno-humanistički predmeti). Čovjek se naime, u waldorfskom kurikulumu oslobađa prema svijetu u svim aspektima svojih sposobnosti, u mjeri kojoj mu to dozvoljavaju vlastiti kapaciteti i talenti, te se ne svodi na pukog promatrača koji usvaja i potom reproducira nastavne sadržaje.

Vertikalna organizacija nastavnih sadržaja osigurava postupno produbljivanje i proširivanje znanja, vještina i sposobnosti tijekom svih razreda srednje škole. Pritom se ne ponavljaju samo sadržaji na višoj razini složenosti, nego se postupno mijenja i način na koji

učenik pristupa učenju: od neposrednog opažanja, iskustva i vođenog istraživanja prema samostalnoj analizi, apstrakciji, argumentiranju, istraživanju, rješavanju problema i samostalnom zaključivanju. S povećanjem razvojne zrelosti učenika povećava se i njegova odgovornost za vlastito učenje. Učenik postupno prelazi od situacija u kojima učitelj pretežno strukturira proces učenja prema situacijama u kojima samostalno postavlja pitanja i probleme, planira način rada, odabire i vrednuje izvore, obrađuje informacije, povezuje spoznaje, predstavlja rezultate te procjenjuje vlastiti napredak. Na taj se način vertikalna povezanost kurikuluma ne ostvaruje samo kroz slijed nastavnih sadržaja, nego i kroz sustavan razvoj kompetencija i sve veći stupanj učeničke autonomije. Vertikalna organizacija pritom osigurava kontinuitet između prethodno stečenih znanja i novih spoznaja te učeniku omogućuje da postupno razvija složenije načine mišljenja. Posebna se pozornost posvećuje povezivanju predmetnih znanja s njihovom primjenom u novim i stvarnim životnim situacijama, kao i razvoju sposobnosti samostalnog učenja potrebne za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje.

U skladu s holističkim principima i poštivanjem ljudskih razvojnih faza u srednjoj školi je fokus stoga na razvoju samostalnog, kritičkog i integrativnog mišljenja, kreativnosti i empatije, koji se razvijaju i njeguju kako prirodoznanstvenim predmetima (biologija, kemija, fizika, matematika, zemljopis, astronomija, geologija), tako i društvenim (povijest, povijest umjetnosti, sociologija, filozofija, etika, psihologija, logika), umjetničkim (slikanje, crtanje, kiparenje, modeliranje, grafika, drama, recitiranje, ples, euritmija) i praktično-radnim predmetima (održivo vrtlarenje i poljoprivreda, pošumljavanje, mjerenje zemljišta, socijalni i radni praktikumi, elementarne vještine kućnog majstora, obrada drva, kamena i metala). Naime, množina umjetničkih, radnih i spoznajnih predmeta s fenomenološkom metodom učenja, razvija višeslojnu i bogatu osjetilnost, osjećajnost i mišljenje na, i o stvarnim, konkretnim pojavama i procesima. Stoga je nastava zanimljiva jer a) adolescent ima prilike samostalno otkrivati čuda, b) svatko nađe znanstveno, umjetničko ili radno područje koje baš njemu/njoj odgovara i zanima, c) daje se vremena za poniranje i promišljanje, d) čuje se njihov glas jer učenici imaju prilike izraziti na različite načine svoj doživljaj i promišljanja o proučavanome, e) tako predmetno široki i međupovezani kurikulum uz mogućnost učenicima da dubinski proučavaju međupovezanosti u svijetu prikladno njihovim intelektualnim, emotivnim i moralnim razvojnim kapacitetima dovodi ih do ljekovitog uvida o smislu u svijetu i sebe u svijetu.

Povezivanje nastavnih područja omogućuje i obradu suvremenih pitanja koja se ne mogu razumjeti iz perspektive samo jednog predmeta. Klimatske i okolišne promjene, održivi razvoj, tehnološke promjene, odnos čovjeka i prirode, zdravlje, demografska i društvena pitanja te odgovorna uporaba tehnologije mogu se, prema prirodi sadržaja, promatrati iz više predmetnih perspektiva. Učenik tako razvija sposobnost povezivanja činjenica, prepoznavanja uzročno-posljedičnih odnosa, razmatranja različitih perspektiva i oblikovanja vlastitih, argumentiranih zaključaka. Digitalne tehnologije i suvremeni izvori informacija uključuju se u nastavni proces svrhovito i u skladu s razvojnom dobi učenika. One mogu

služiti istraživanju, mjerenju, obradi i prikazu podataka, modeliranju, komunikaciji i stvaranju, pri čemu se istodobno razvija kritički odnos prema informacijama i odgovorno korištenje digitalnih sadržaja. Na taj način široko, međusobno povezano i razvojno usmjereno predmetno područje učeniku omogućuje različite putove prema razumijevanju, istraživanju i izražavanju. Učenicima se pruža mogućnost da kroz znanstveni, umjetnički, praktični i društveni rad prepoznaju vlastite interese i sposobnosti te da ih postupno razvijaju. Istodobno se ostavlja dovoljno prostora za promatranje, iskustvo, promišljanje, razgovor i samostalno izražavanje, čime se potiče aktivna uloga učenika u procesu učenja. Međusobnim povezivanjem nastavnih područja učenik razvija sposobnost sagledavanja svijeta kao složene i međusobno povezane cjeline, ali pritom postupno uči razlikovati različite načine spoznavanja i različite perspektive. Time se razvijaju intelektualne, emocionalne, socijalne, stvaralačke i praktične sposobnosti te sposobnost promišljanja o vlastitom mjestu i odgovornosti u svijetu.

1.9. Nastava i ostali odgojno-obrazovni oblici rada

Obzirom na obvezatnost, nastava se dijeli na REDOVNU NASTAVU I IZBORNU, a obzirom na način organiziranja nastave postoje:

1. GLAVNA NASTAVA
2. PREDMETNA NASTAVA

GLAVNA NASTAVA

- hrvatski (1.- 4. razred)
- matematika (1. -4. razred)
- biologija (1.- 4. razred)
- povijest (1.- 4. razred)
- kemija (1. i 4. razred)
- geografija (1.- 4. razred)
- povijest umjetnosti (1.- 4. razred)
- filozofija (4. razred)
- politika i gospodarstvo (4. razred)
- sociologija (3. razred)

PREDMETNA NASTAVA

- fizika (1.- 4. razred)
- glazbena umjetnost (1.- 4. razred)
- likovna umjetnost (1.- 4. razred)
- tjelesna i zdravstvena kultura (1.- 4. razred)
- euritmija (1.- 4. razred)
- engleski jezik (1.- 4. razred)
- njemački jezik (1.- 4. razred)
- etika i religijska kultura (1. - 3. razred)

- vrtlarstvo (1. razred)
- informatika (2.-4. razred)
- umjetničko oblikovanje (1. - 4. razred)

PROJEKTNA NASTAVA

- Godišnje se u svakom razredu provodi glavni projekt na kraju školske godine sukladno razvojnoj potrebi i kurikulumu.

IZBORNA NASTAVA

- Izborna nastava organizirati će se po potrebi (dodatni strani jezik, informatička pismenost). Dodatni izborni predmeti za 2026./2027. godinu su Psihologija i Drama

2. ŠKOLSKI KURIKULUM

2.1. Izvanučioničke aktivnosti i mješovito poučavanje

Člankom 37. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisano je da srednja škola može izvoditi izlete i ekskurzije i poduzimati druge odgovarajuće aktivnosti radi ostvarivanja nastavnih sadržaja i postizanja ciljeva i zadaća propisanih Zakonom i kurikulumom škole.

S obzirom na to da je riječ o obliku izvanučioničnog odgojno-obrazovnog rada u sklopu kojeg se ostvaruju odgojno-obrazovne zadaće škole, s planom i programom izleta odnosno ekskurzija potrebno je upoznati roditelje učenika te, s obzirom da roditelji financiraju provedbu, prikupiti pisane suglasnosti roditelja. Obveze učitelja u svezi s nadzorom nad učenicima u izvanučioničnom odgojno-obrazovnom radu jednake su obvezama koje učitelj ima prema učenicima tijekom nastave u školskoj zgradi. Izleti Srednje waldorfske škole u Rijeci organiziraju se u zajedničkom dogovoru učiteljskog kolegija, ali i na prijedlog razrednika. Troškove izleta snose roditelji. Izvanučioničke nastavne aktivnosti, što uključuje i projektnu nastavu, organiziraju se za sve učenike s ciljem oživotvorenja sadržaja o kojima se uči i jačanje veze sa svijetom. U srednjoj waldorfskoj školi učenici godišnje obavljaju praktičnu praksu kroz za to predviđenu projektnu nastavu u trajanju od 3-7 dana u poljoprivredi i šumarstvu (1. razred), geodetskoj i industrijskoj vježbi (2. razred), društvenoj praksi (3. razred), individualnim i grupnim samostalnim projektima (4. razred).

CILJEVI IZVANUČIONIČKE NASTAVE

1.RAZRED

Poljoprivredni projekt

Poljoprivredni projekt u srednjoj waldorfskoj školi omogućuje učenicima povezivanje praktičnog rada, iskustvenog učenja i neposrednog susreta s prirodnim procesima. Projekt se provodi pred kraj nastavne godine i traje sedam uzastopnih dana. Učenici zajedno s nastavnikom borave na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (OPG-u) u svom zavičaju te sudjeluju u poslovima i aktivnostima primjerenima njihovoj dobi i mogućnostima. Prednost se daje gospodarstvima koja svoju proizvodnju temelje na načelima ekološke, biodinamičke ili permakulturne poljoprivrede, odnosno na načinima proizvodnje koji naglašavaju odgovoran odnos prema tlu, vodi, biljkama, životinjama i prirodnim ciklusima.

Projekt omogućuje učenicima neposredno iskustvo rada, razumijevanje povezanosti čovjeka i prirode te uvid u složenost procesa proizvodnje hrane. Učenici se upoznaju s različitim poslovima na gospodarstvu, organizacijom rada, sezonskim ritmom poljoprivredne proizvodnje te odnosom između prirodnih uvjeta, ljudskog rada i dobivenih rezultata.

Odgojno-obrazovni ciljevi projekta

- razvijati samostalnost, samopouzdanje i osjećaj osobne odgovornosti
- preuzimati odgovornost za vlastito ponašanje, izvršavanje zadataka i odnose unutar skupine
- razvijati tjelesne i praktične radne sposobnosti
- stjecati osnovne radne vještine kroz neposredno iskustvo
- razvijati sposobnost suradnje, dogovaranja i međusobnog uvažavanja
- razvijati poštovanje i odgovoran odnos prema prirodi, živim bićima i okolišu
- razumjeti povezanost prirodnih ciklusa, ljudskog rada i proizvodnje hrane
- povezivati prethodno stečena znanja iz prirodoslovnih, društvenih i praktičnih područja s neposrednim iskustvom
- razvijati sposobnost promatranja, postavljanja pitanja i donošenja zaključaka na temelju iskustva.

Razvoj kompetencija

Tjelesne i praktične kompetencije

Učenici kroz primjerene tjelesne aktivnosti razvijaju koordinaciju, motoričke sposobnosti, izdržljivost i praktične radne vještine. Upoznaju važnost pravilnog rasporeda rada i odmora te odgovornog odnosa prema vlastitim tjelesnim mogućnostima. Uče prilagoditi način rada uvjetima i zahtjevima konkretnog zadatka te primjereno koristiti osnovne alate i opremu uz poštivanje pravila sigurnosti.

Prirodoslovne i stručne kompetencije

Učenici neposredno upoznaju prirodne procese povezane s uzgojem biljaka i proizvodnjom hrane. Promatraju utjecaj tla, vode, vremenskih uvjeta, biljnih i životinjskih organizama te čovjekova djelovanja na poljoprivrednu proizvodnju. Razvijaju sposobnost opažanja i povezivanja prirodnih pojava te razumiju važnost održivog upravljanja prirodnim resursima.

Učenici stječu osnovne radne vještine povezane s poljoprivredom te se upoznaju s planiranjem i organizacijom jednostavnijih radnih zadataka. Pritom razvijaju odgovornost za kvalitetu vlastitog rada i razumiju povezanost pojedinačnog radnog zadatka s cjelokupnim procesom proizvodnje.

Socijalne i komunikacijske kompetencije

Boravkom i zajedničkim radom učenici razvijaju sposobnost suradnje, dogovaranja i međusobnog uvažavanja. Uče preuzimati različite uloge unutar skupine, izvršavati preuzete obveze, rješavati nesuglasice razgovorom te uvažavati različite potrebe i načine rada drugih učenika.

Zajednički život i rad pridonose razvoju odgovornosti za odnose unutar skupine i osjećaja pripadnosti zajednici. Učenici pritom razvijaju svijest da kvaliteta zajedničkog rada ovisi i o njihovu osobnom doprinosu.

Kompetencije održivog razvoja

Učenici razvijaju odgovoran odnos prema prirodnim resursima i razumiju važnost održivih načina proizvodnje hrane. Povezuju iskustvo rada na gospodarstvu s pitanjima zaštite tla i vode, bioraznolikosti, lokalne proizvodnje, sezonalnosti hrane i odgovornog odnosa prema potrošnji.

Refleksija i povezivanje iskustva sa znanjem

Nakon završetka projekta učenicima se omogućuje zajednička refleksija o stečenim iskustvima, usvojenim znanjima i izazovima s kojima su se susreli. Učenici mogu bilježiti, opisivati, prikazivati i prezentirati svoja iskustva te ih povezivati sa sadržajima obrađenima u nastavi. Na taj se način izvanučioničko iskustvo integrira u daljnji proces učenja.

Izleti i kulturno-obrazovne aktivnosti

Izleti i druge izvanučioničke aktivnosti sastavni su dio povezivanja nastavnih sadržaja s neposrednim iskustvom. Njihova je svrha omogućiti učenicima da sadržaje obrađene u učionici upoznaju u izvornom prostoru, kulturnom, povijesnom, prirodnom ili društvenom kontekstu.

Izleti koji uključuju i obavezni izlet u Firencu posebno podupiru ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva predmeta povijest umjetnosti. Učenici imaju priliku neposredno promatrati umjetnička djela, arhitekturu i urbanističku baštinu te povezivati vlastita opažanja sa znanjima stečenima u učioničkoj nastavi. Ciljevi kulturno-obrazovnih izleta uključuju razvijanje sposobnosti opažanja i analize umjetničkih i kulturnih sadržaja, razumijevanje njihova povijesnog i društvenog konteksta, razvijanje kulturne pismenosti te osvještavanje povezanosti umjetnosti, društva, prostora i vremena. Učenici se potiču na aktivno sudjelovanje, postavljanje pitanja, bilježenje opažanja, razgovor i vlastito interpretiranje viđenoga. Izvanučionička nastava pritom nije samo proširenje učioničke nastave, nego oblik iskustvenog učenja kojim učenik stečena znanja provjerava, proširuje i povezuje s neposrednim iskustvom.

2.RAZRED

Geodezija je tehnika i znanost koja se bavi izmjerom i prikazom Zemljine površine, određivanjem Zemljina oblika i njezina polja sile teže. Geodezija osim u građevini i arhitekturi ima i primjenu u poljoprivredi, šumarstvu i zaštiti okoliša poput primjerice u postupcima uređenja zemljišta i grupiranja čestica te izmjera i inventura šuma. U drugom razredu srednje škole, učenici se mogu i direktno povezati sa metodom geodetske izmjere s obzirom da se nalaze u fazi razvoja u kojoj sebe (osobna 'točka' bivanja) pozicioniraju u odnosu na ostale odrasle ljude ('udaljene' točke). Geodetsko mjerenje se u sklopu ovog projekta provodi u suradnji s geodetom ili geodetima na odabranim lokacijama u prirodnom okolišu.

U drugom razredu srednje škole učenici se kroz geodetski projekt neposredno upoznaju s osnovama geodetske izmjere i kartografskog prikazivanja prostora. Projekt omogućuje povezivanje matematičkih i prirodoslovnih znanja s praktičnim radom u prostoru te razvoj sposobnosti razumijevanja odnosa između stvarnog prostora, mjerenja, podataka i njihova apstraktnog prikaza.

U skladu s razvojnom dobi učenika projekt može pridonijeti i osvještavanju vlastitog položaja u prostoru, skupini i širem društvenom okruženju. Rad s geodetskim mjerenjima omogućuje učeniku da neposredno iskusi kako se složen i kontinuiran prostor može sustavno promatrati, mjeriti, opisivati i prikazivati pomoću dogovorenih oznaka, koordinata, mjerila i drugih apstraktnih sustava.

Geodetsko mjerenje u sklopu projekta provodi se uz suradnju geodetskog stručnjaka ili stručnjaka na odabranim lokacijama u prirodnom ili drugom primjerenom prostoru. Učenici, prema svojim mogućnostima i uz odgovarajući stručni nadzor, sudjeluju u pojedinim fazama mjerenja, bilježenja podataka, obrade podataka i izrade prostornog prikaza.

Odgojno-obrazovni ciljevi projekta

- razvijati sposobnost snalaženja i orijentacije u prostoru

- povezivati matematička, prirodoslovna i praktična znanja
- razvijati sposobnost opažanja, koncentracije, preciznosti i sustavnosti u radu
- razumjeti odnos između stvarnog prostora, mjerenja, podataka i njegova grafičkog prikaza
- razvijati sposobnost apstraktnog mišljenja kroz prijelaz od konkretnog prostora prema njegovu simboličkom i kartografskom prikazu
- razvijati sposobnost rješavanja praktičnih problema koji se pojavljuju tijekom mjerenja i obrade podataka
- razvijati odgovornost za vlastiti rad i preuzete zadatke unutar skupine
- upoznati učenike s primjenom geodezije u zaštiti okoliša, poljoprivredi, šumarstvu, graditeljstvu i prostornom planiranju.

Razvoj kompetencija

Prostorne, matematičke i tehničke kompetencije

Učenici razvijaju sposobnost orijentacije u prostoru te razumijevanja odnosa između udaljenosti, smjera, položaja, mjerila i koordinata. Uče primjenjivati osnovne postupke mjerenja, bilježiti i organizirati podatke te ih pretvarati u jednostavan grafički, kartografski ili drugi prostorni prikaz.

Kognitivne i istraživačke kompetencije

Projekt razvija sposobnost opažanja, koncentracije, sustavnog prikupljanja podataka i zaključivanja. Učenici uče planirati jednostavan postupak mjerenja, uspoređivati dobivene podatke, uočavati moguće pogreške i provjeravati rezultate. Na taj način razvijaju preciznost, strpljivost, problemsko mišljenje i sposobnost povezivanja konkretnog iskustva s apstraktnim prikazom.

Praktične i motoričke kompetencije

Rad s geodetskom opremom i izvođenje mjerenja razvijaju preciznost pokreta, koordinaciju oko–ruka i spretnost u rukovanju odgovarajućim alatima i instrumentima. Učenici pritom uče poštivati pravila sigurnog i odgovornog rada te pravilno koristiti opremu pod stručnim nadzorom.

Komunikacijske i suradničke kompetencije

Geodetski projekt provodi se u suradnji učenika, nastavnika i geodetskih stručnjaka**.** Učenici razvijaju sposobnost jasnog postavljanja pitanja, razumijevanja stručnih uputa, dogovaranja i podjele zadataka te odgovornog izvršavanja preuzetih obveza. Uče koristiti osnovnu stručnu terminologiju i prezentirati rezultate vlastitog rada.

Digitalne i informacijske kompetencije

Prema mogućnostima projekta učenici se mogu upoznati s osnovnim digitalnim alatima za prikupljanje, obradu, prikaz i interpretaciju prostornih podataka. Pritom razvijaju razumijevanje odnosa između neposrednog mjerenja u prostoru i njegova digitalnog prikaza.

Povezanost s drugim nastavnim područjima

Geodetski projekt omogućuje povezivanje matematike, geografije, fizike, informatike, prirodoslovlja i praktično-radnog obrazovanja. Matematička znanja primjenjuju se pri mjerenju i izračunima, geografska pri razumijevanju prostora i kartografskog prikaza, fizikalna pri razumijevanju mjernih postupaka i instrumenata, a informatička pri obradi i prikazu podataka. Prema temi projekta mogu se uključiti i sadržaji povezani sa zaštitom okoliša, prostornim planiranjem, poljoprivredom i šumarstvom.

Izleti i kulturno-obrazovne aktivnosti

Izleti, koji uključuju i obavezni izlet u Firencu, podupiru ostvarivanje ishoda i ciljeva predmeta povijest umjetnosti na neposredan i iskustven način. Obrazovni ciljevi usmjereni su na prepoznavanje, opažanje i proučavanje umjetničkih, arhitektonskih i kulturno-povijesnih sadržaja obrađenih u učioničkoj nastavi te njihovo razumijevanje u izvornom prostoru i povijesnom kontekstu.

Učenici se potiču na aktivno promatranje, bilježenje vlastitih opažanja, postavljanje pitanja i povezivanje neposrednog iskustva s prethodno stečenim znanjima. Izvanučionička nastava tako omogućuje produbljivanje predmetnih sadržaja i razvoj kulturne i vizualne pismenosti.

Kao alternativni oblik projekta može se organizirati ekskurzija u odabrani europski grad, tijekom koje učenici istražuju, evidentiraju i kartografski prikazuju kulturne, povijesne, umjetničke i arhitektonske sadržaje. Cilj projekta je povezati prostornu orijentaciju i metode mapiranja s neposrednim upoznavanjem kulturne baštine te razvijati sposobnost opažanja, dokumentiranja, organiziranja i interpretiranja podataka o prostoru.

3.RAZRED

Socijalni projekt i iskustvo rada u zajednici

Učenici trećeg razreda srednje škole kroz socijalni projekt dobivaju priliku neposredno se upoznati s različitim društvenim okolnostima i potrebama pojedinaca i skupina u zajednici. Projekt je usmjeren na razvoj empatije, odgovornosti, solidarnosti i aktivnog odnosa prema društvenom okruženju te na povezivanje osobnog iskustva učenika s razumijevanjem društvenih problema i izazova. Učenici se, u skladu sa svojim mogućnostima, interesima i razvojnim potrebama, uključuju u primjerene i jasno definirane aktivnosti u ustanovama, udrugama i drugim organizacijama koje djeluju u području socijalne

skrbi, obrazovanja, skrbi za starije osobe, podrške osobama s teškoćama i drugim područjima rada sa zajednicom. Aktivnosti se organiziraju u manjim skupinama ili pojedinačno, uz prethodni dogovor škole s ustanovom domaćinom i odgovarajući nadzor.

Cilj projekta nije da učenik preuzima stručne ili profesionalne zadatke za koje nije osposobljen, nego da kroz neposredno iskustvo upozna različite oblike društvenog djelovanja, odgovornosti i međuljudskih odnosa te razvija sposobnost primjerenog sudjelovanja u zajednici. Posebna se pozornost posvećuje poštivanju dostojanstva, privatnosti, različitosti i osobnih granica svih sudionika.

Odgojno-obrazovni ciljevi projekta

- razvijati socijalne i komunikacijske vještine
- razvijati empatiju, solidarnost i odgovornost prema drugima
- razvijati sposobnost aktivnog slušanja i uvažavanja potreba i perspektive drugih osoba
- razvijati sposobnost suradnje i odgovornog sudjelovanja u zajednici
- povezivati osobno iskustvo s razumijevanjem društvenih pojava i problema
- upoznati različite društvene okolnosti koje učenici ne susreću nužno u svakodnevnom životu
- razvijati samostalnost, radne navike, organiziranost i odgovornost za preuzete zadatke
- poticati promišljanje o osobnim vrijednostima, društvenoj odgovornosti i vlastitoj ulozi u zajednici.

Razvoj kompetencija

Socijalne i komunikacijske kompetencije

Učenici razvijaju sposobnost suradnje, pomaganja i odgovornog sudjelovanja u zajedničkim aktivnostima. Uče aktivno slušati, jasno komunicirati, uvažavati različite potrebe i perspektive te prilagođavati svoje ponašanje situaciji i sugovorniku. Razvija se svijest o tome da kvalitetni odnosi u zajednici počivaju na međusobnom poštovanju, odgovornosti i spremnosti na suradnju.

Emocionalne i osobne kompetencije

Projekt omogućuje učenicima bolje razumijevanje vlastitih osjećaja i reakcija u različitim društvenim situacijama. Učenici razvijaju empatiju, strpljenje, toleranciju, samokontrolu i sposobnost odgovornog reagiranja, uz istodobno osvještavanje vlastitih granica i potreba. Na taj se način emocionalni i socijalni razvoj povezuje s razvojem samostalnosti i odgovornog ponašanja.

Radne i organizacijske kompetencije

Učenici se uče planiranju i organizaciji rada, poštivanju dogovora i preuzetih obveza te odgovornom odnosu prema vremenu i zadacima. Razvijaju radne navike, ustrajnost, točnost i sposobnost prilagodbe novim okolnostima i zahtjevima konkretnog radnog okruženja.

Kognitivne i istraživačke kompetencije

Učenici kroz neposredno iskustvo razvijaju sposobnost opažanja, postavljanja pitanja i razumijevanja različitih društvenih okolnosti. Potiče se povezivanje iskustvenih spoznaja sa znanjima iz sociologije, psihologije, etike, povijesti i drugih nastavnih područja. Učenici se potiču na promišljanje uzroka i posljedica društvenih problema, različitih mogućnosti njihova rješavanja te uloge pojedinca i institucija u njihovom rješavanju.

Građanske i društvene kompetencije

Projekt razvija svijest o osobnoj i društvenoj odgovornosti te potiče učenike na aktivno i odgovorno sudjelovanje u životu zajednice. Učenici upoznaju različite oblike solidarnosti, volontiranja i društvenog djelovanja te razvijaju razumijevanje važnosti poštivanja ljudskog dostojanstva, prava i različitosti.

Refleksija nakon projekta

Nakon završetka projekta učenicima se omogućuje strukturirana refleksija o iskustvu. Oni mogu opisati i analizirati aktivnosti u kojima su sudjelovali, poteškoće s kojima su se susreli, način na koji su ih rješavali te spoznaje koje su stekli o sebi, drugima i zajednici. Refleksija može biti individualna ili skupna te se može ostvariti kroz razgovor, pisani osvrt, prezentaciju, umjetnički izraz ili drugi primjereni oblik. Na taj se način iskustvo socijalnog projekta povezuje s daljnjim učenjem i osobnim razvojem učenika, a izvanučionička aktivnost postaje sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa, a ne izdvojeno iskustvo izvan nastave.

Izleti i kulturno-obrazovne aktivnosti

Izleti podupiru ostvarivanje ishoda i ciljeva predmeta povijest umjetnosti na neposredan i iskustven način. Obrazovni ciljevi usmjereni su na opažanje, proučavanje i interpretaciju umjetničkih, arhitektonskih i kulturno-povijesnih sadržaja koji su obrađeni u učioničkoj nastavi te na njihovo razumijevanje u izvornom prostoru i povijesnom kontekstu.

4.RAZRED

Dramski projekt i individualni projekt učenika

U waldorfskoj srednjoj školi razredna dramska predstava predstavlja primjer zajedničkog i iskustvenog učenja, timskog rada i stvaralačkog procesa. Dramska predstava može se realizirati u različitim fazama srednjoškolskog obrazovanja, a u četvrtom razredu predstavlja završni zajednički projekt koji objedinjuje različite umjetničke, jezične, organizacijske, komunikacijske i socijalne kompetencije učenika.

Priprema dramske predstave, od prvog čitanja teksta do javnog nastupa, traje približno deset tjedana. Proces obuhvaća izbor i upoznavanje dramskog teksta, čitanje i interpretaciju, podjelu uloga, razvoj scenskog izraza, rad na govoru i pokretu, oblikovanje scenografije i drugih elemenata predstave te zajedničke probe. Završni tjedan nastave može biti u cijelosti posvećen intenzivnim probama i radu u kazališnom ili drugom primjerenom izvedbenom prostoru. Predstava se izvodi pred školskim kolegama i roditeljima, a prema

mogućnostima škole i pred širom publikom. Javni nastup učenicima omogućuje da iskustvo dugotrajnog zajedničkog rada predstave drugima te da preuzmu odgovornost za svoj dio zajedničkog rezultata.

U sklopu ostalih nastavnih predmeta učenici tijekom školske godine odabiru i realiziraju individualni projekt, u skladu sa svojim interesima, sposobnostima i obrazovnim ciljevima. Individualni projekt omogućuje učeniku da samostalno odabere temu, planira način rada, prikuplja i obrađuje informacije, izrađuje završni proizvod ili rezultat te ga predstavi drugima.

Individualni projekt posebno je usmjeren na razvoj samostalnog učenja, istraživačkih sposobnosti, upravljanja vremenom, ustrajnosti, odgovornosti i sposobnosti javnog predstavljanja vlastitoga rada. Prema prirodi teme, projekt može imati istraživački, znanstveni, umjetnički, praktični, društveni ili interdisciplinarni karakter.

Odgojno-obrazovni ciljevi

- preuzimati odgovornost za vlastito ponašanje, rad i preuzete obveze
- razvijati odgovornost za zajednički rezultat i uspjeh skupine
- razvijati sposobnost poštivanja tuđih mišljenja, ideja i načina rada
- razvijati samostalnost i sposobnost donošenja odluka
- razvijati samopouzdanje i realno samovrednovanje
- razvijati komunikacijske i socijalne vještine
- razvijati sposobnost javnog nastupa i argumentiranog predstavljanja vlastitog rada
- poticati kreativnost, stvaralačko izražavanje i sposobnost rješavanja problema
- jačati povezanost i odgovornost unutar razredne zajednice
- razvijati radne navike, ustrajnost, organiziranost i sposobnost upravljanja vremenom
- osposobljavati učenike za samostalno planiranje i provedbu složenijeg projekta.

Razvoj kompetencija

Jezične i čitalačke kompetencije

Čitanjem i interpretacijom dramskog teksta učenici razvijaju čitalačku pismenost i sposobnost razumijevanja različitih razina teksta. Ne usvajaju samo sadržaj i značenje teksta, nego analiziraju likove, odnose, motive i društveni kontekst te istražuju različite mogućnosti njegove interpretacije. Govorna izvedba teksta razvija jasno, izražajno i odgovorno usmeno izražavanje.

Komunikacijske i socijalne kompetencije

Dramski projekt zahtijeva intenzivnu suradnju učenika. Oni se dogovaraju, preuzimaju različite uloge i odgovornosti, daju i primaju povratne informacije te usklađuju vlastiti rad s radom drugih. Na taj se način razvijaju komunikacija, aktivno slušanje, uvažavanje različitih perspektiva, suradnja, rješavanje nesuglasica i odgovornost prema zajedničkom cilju.

Stvaralačke kompetencije

Učenici sudjeluju u oblikovanju umjetničkog izraza predstave te razvijaju sposobnost kreativnog promišljanja i traženja različitih rješenja. Prema svojim interesima i sposobnostima mogu sudjelovati ne samo u glumačkom dijelu, nego i u scenografiji, kostimografiji, glazbi, rasvjeti, tehničkoj organizaciji, promociji i drugim elementima izvedbe.

Organizacijske i projektne kompetencije

Dramski projekt i individualni projekt učenika zahtijevaju planiranje i kontinuirani rad tijekom duljeg vremenskog razdoblja. Učenici razvijaju sposobnost postavljanja ciljeva, planiranja pojedinih faza rada, praćenja vlastitog napretka, upravljanja vremenom i prilagodbe plana kada se pojave poteškoće.

Istraživačke i kognitivne kompetencije

U individualnom projektu učenik se osposobljava za samostalno postavljanje pitanja ili problema, pronalaženje i odabir relevantnih izvora, obradu i povezivanje informacija te oblikovanje zaključaka. Ovisno o temi, učenik može koristiti različite metode istraživanja i različite načine predstavljanja rezultata. Posebno se potiče razlikovanje činjenica, tumačenja i osobnih stavova te argumentirano predstavljanje vlastitih zaključaka.

Kompetencije javnog nastupa i predstavljanja

Javna izvedba dramske predstave i predstavljanje individualnog projekta učenicima omogućuju razvoj sigurnosti u javnom nastupu. Uče jasno strukturirati i predstaviti sadržaj, prilagoditi način komunikacije publici, odgovarati na pitanja te prihvatiti povratnu informaciju o vlastitom radu.

Refleksija i završno povezivanje iskustva

Nakon završetka dramskog i individualnog projekta učenici se potiču na refleksiju o procesu rada, vlastitom doprinosu, postignutim rezultatima i područjima koja žele dalje razvijati. Time se završna godina ne usmjerava samo na ostvareni proizvod ili izvedbu, nego i na osvještavanje stečenih znanja, sposobnosti, radnih navika i iskustava koja učenik može prenijeti u nastavak obrazovanja, profesionalni život i druge životne situacije.

2.2. Dodatna nastava

Dodatna se nastava organizira u sklopu redovne nastave za sve učenike. Dodatna se nastava izvodi u svim razredima prema satnici od 1. do 4. razreda. Predmeti koji ulaze u dodatnu nastavu određuju se na početku školske godine. Učitelj je dužan kroz dopunsku nastavu osigurati elemente znanja i vještina koje su potrebne za polaganje državne mature te dopunska nastava podrazumijeva stoga i rješavanje zadata pojedinih testova s državne mature. O dodatnoj nastavi učitelji vode redovnu evidenciju koja je dio obvezne pedagoške dokumentacije.

Dodatnu nastavu izvode predmetni učitelji koji waldorfskim metodama i osobnim pristupom pronalaze načine kojima se dodatni sadržaji određenog predmeta nužni za

polaganje državne mature mogu oživjeti čime se povećava interes i unutarnja motivacija za sadržaje. Prvenstveno se time utječe na razvoj logičkog, kritičkog i holističkog mišljenja, no u povezanosti sa svakodnevnim životom, kako se zapravo ova nastava i izvodi, potiče kreativnost u svakoj sferi života.

Dodatna se nastava izvodi iz predmeta:

- matematika
- hrvatski,
- kemija
- biologija
- povijest
- zemljopis
- filozofija
- politika i gospodarstvo
- drama
- strani jezici

2.3. Svečanosti i aktivnosti u školi

Navedene svečanosti i aktivnosti spadaju u redovne aktivnosti waldorfske škole. U pravilu se organiziraju kada je god moguće u suradnji sa Osnovnom waldorfskom školom u Rijeci.

	DOGAĐANJE	**NOSITELJI AKTIVNOSTI**
RUJAN	-prvi dan škole -svečanost dolaska 1. razreda -Miholje	-učitelji -roditelji -učenici
LISTOPAD/STUDENI	- jesensko uređenje škole	-učitelji -roditelji
PROSINAC	-obilježavanje Adventa - Božićni sajam - Božićna svečanost - stručna predavanja	-učitelji -učenici -roditelji -vanjski suradnici
SIJEČANJ	- Sveta Tri Kralja	-učitelji

	- uređenje škole	-učenici
OŽUJAK	- pripreme za Uskrs - Uskršnja svečanost	-učitelji -učenici -roditelji
TRAVANJ	-Uskršnji pozdrav -dan planete Zemlje	-učitelji -učenici -vanjski suradnici
SVIBANJ		
LIPANJ	-završna svečanost 4. razreda -ispraćaj 4. razreda	-učitelji -učenici -roditelji

3. GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA STRUČNIH SKUPINA ZA ŠKOLSKU GODINU 2026./2027.

3.1. Plan rada stručne skupine jezičnih predmeta i književnosti

Članovi stručne skupine:

Nea Miletić, bacc. hrvatskog jezika

Zoja Pranjić-Momirovski, prof. hrvatskog engleskog jezika

Betsy Huljev, prof. engleskog jezika

Valentina Kukuljan, prof. njemačkog jezika

AKTIVNOST	VRIJEME REALIZACIJE	NOSITELJI AKTIVNOSTI
● Izrada aktivnosti za Školski kurikulum ● Analiza državne mature	Do početka nastavne godine	Svi članovi

● Utvrđivanja korelativnih tema unutar stručne skupine i međupredmetnih integracija ● Prijedlog obveza učenika/ca i ocjenjivanja unutar evaluacije napretka unutar stručne skupine	Rujan -listopad	Svi članovi
● Promocija kulture čitanja i komunikacije organizacijom posjeta knjižnicama Grada Rijeke i tribinama	Kontinuirano do kraja školske godine	Svi članovi a
● Analiza metodologije i rezultata rada	Prosinac	Svi članovi a
● Samoevaluacija rada nastavnika i učenika (prijedlozi za poboljšanje rada)	Kontinuirano do kraja školske godine	Svi članovi, ravnatelj

3.2. Plan rada stručne skupine društveno-humanističke skupine predmeta

Članovi stručne skupine:

Tamara Crnko, prof. etike i religijske kulture te filozofije

Ante Skračić, prof. sociologije, politike i gospodarstva i etike

Anja Smajla, prof. psihologije

Marin Tomić, prof. povijesti i geografije

Ciljevi rada:

- Kvalitetno izvođenje nastave prema godišnjem izvedbenom kurikulumu
- Stručno usavršavanje članova stručne skupine
- Osmišljavanje i predlaganje međupredmetnih tema i načina integriranja u nastavne predmete
- Rješavanje odgojno-obrazovnih pitanja

AKTIVNOST	VRIJEME REALIZACIJE	NOSITELJI AKTIVNOSTI
● Izrada aktivnosti za Školski kurikulum ● Analiza državne mature	Do početka nastavne godine	Svi članovi
● Utvrđivanja korelativnih tema unutar stručne skupine i međupredmetnih integracija ● Prijedlog obveza učenika/ca i ocjenjivanja unutar evaluacije napretka unutar stručne skupine	Rujan - listopad	Svi članovi
● Analiza metodologije i rezultata rada	Prosinac	Svi članovi a
● Organizacija aktivnosti u javnom prostoru ○ Rijeka psihologije- ˝Opusti se i uživaj˝- radionica suočavanja sa stresom ○ Matura pred vratima-što sad?- dodatne aktivnosti za roditelje i učenike ○ Volontiranje učenika ili posjeta Udruzi „Moje mjesto pod suncem“	Veljača-Lipanj	Anja Smajla, ravnatelj

● Samoevaluacija rada nastavnika i učenika (prijedlozi za poboljšanje rada)	Kontinuirano do kraja školske godine	Svi članovi, ravnatelj

3.3. Plan rada stručne skupine prirodoslovne skupine predmeta

Članovi stručne skupine:

Fran Mrša prof. kemije i biologije

Martina Barkić, prof. vrtlarstva i kemije

Sandra Kraljević Pavelić prof. biologije

Tibor Veselin, prof. matematike i fizike

Biserka Draščić-Ban, prof. matematike

Dolores Kapović, prof. informatike

Marin Tomić, prof. geografije i povijesti

Ciljevi rada:

- kvalitetno izvođenje nastave prema izvedbenom planu i program
- stručno usavršavanje članova stručne skupine
- osmišljavanje i predlaganje tema interdisciplinarne nastave
- usklađivanje kriterija vrednovanja
- priprema za državnu maturu
- Izvanučionička nastava - dogovor

AKTIVNOST	**VRIJEME REALIZACIJE**	**NOSITELJI AKTIVNOSTI**
● Usklađivanje kriterija vrednovanja i kriterija za ispravljanje pisanih provjera na razini predmeta	Rujan	Svi članovi, ravnatelj

● Izvanučionička nastava - dogovor		
● Izrada aktivnosti za Školski kurikulum ● Analiza državne mature	Do početka nastavne godine	Svi članovi
● Rad na aspektima ovisnosti digitalnih tehnologija i elektromagnetskog zračenja u suradnji sa stručnom službom – implementacija tema u redovni kurikulum.	Rujan -listopad	Svi članovi
● Utvrđivanja korelativnih tema unutar aktiva i međupredmetnih integracija ● Prijedlog obveza učenika/ca i ocjenjivanja unutar evaluacije napretka unutar aktiva	Rujan -listopad	Svi članovi
● Primjena blended learning principa u nastavi biologije (posjeta šumi – analiza ekosustava šume), kemije (posjeta JGL Rijeka) i fizike (posjeta Zvjezdarnici – Trsat)	Prosinac - svibanj	Sandra Kraljević Pavelić, Rumenka Markoska, Božidar Kemić

● Analiza metodologije i rezultata rada	Prosinac	Svi članovi
● Samoevaluacija rada nastavnika i učenika (prijedlozi za poboljšanje rada)	Kontinuirano do kraja školske godine	Svi članovi, ravnatelj
● Plan podjele sati za školsku godinu 2026./2027.	Lipanj - srpanj	Svi članovi, ravnatelj

3.4. Plan rada stručne skupine umjetničke grupe predmeta i TZK

Članovi stručne skupine:

Mladen Zovko, euritmist

Sandra Kordić, prof. likovne kulture i umjetničkog oblikovanja

Betsy Huljev, prof. drame

Davide Gugić, prof. glazbene kulture

AKTIVNOST	**VRIJEME REALIZACIJE**	**NOSITELJI AKTIVNOSTI**
● Usklađivanje kriterija vrednovanja i kriterija za ispravljanje pisanih provjera na razini predmeta ● Izvanučionička nastava - dogovor	Rujan	Svi članovi, ravnatelj
● Izrada aktivnosti za Školski kurikulum	Do početka nastavne godine	Svi članovi

● Analiza državne mature		
● Posjet Art kinu (poveznica s predmetima hrvatski jezik, engleski jezik, etika)	Svibanj	Sandra Kordić u suradnji s učiteljicama hrvatskog jezika
● Prigodno uređenje škole, izrada dekoracija, slika i crteža za uređenje	Kontinuirano do kraja školske godine	Sandra Kordić, Betsy Huljev
● Doživljajna nastava: posjet umjetničkom ateljeu i praktičan rad, posjet lokalnim muzejima i galerijama	Veljača - lipanj	Svi članovi
● Posjet ljubljanskoj školi i suradnja na oblikovanju i uvezivanju papira (izrada bilježnica)	Ožujak	Sandra Kordić
● Utvrđivanja korelativnih tema unutar aktiva i međupredmetni h integracija ● Prijedlog obveza učenika/ca i ocjenjivanja unutar evaluacije napretka unutar aktiva	Rujan -listopad	Svi članovi
● Analiza metodologije i rezultata rada	Prosinac	Svi članovi
● Samoevaluacija rada nastavnika i	Kontinuirano do kraja školske godine	Svi članovi, ravnatelj

učenika (prijedlozi za poboljšanje rada)		
● Plan podjele sati za školsku godinu 2026./2027.	Lipanj - srpanj	Svi članovi, ravnatelj

4. SAMOVREDNOVANJE ŠKOLE

Samovrednovanje je vrednovanje provedbe školskog razvojnog plana svih sudionika uključenih u njegovo definiranje, praćenje i procjenu, a cilj mu je potaknuti veću samoinicijativnost i kreativnost, poboljšati standarde učenja i poučavanja te povećati odgovornost za postignuće škole. Samovrednovanje se temelji na sustavnom prikupljanju, analizi i tumačenju podataka o različitim aspektima rada škole te na uključivanju učenika, nastavnika, roditelja i drugih relevantnih dionika u proces promišljanja o kvaliteti odgojno-obrazovnog rada. Dobiveni podaci koriste se za prepoznavanje snaga škole, područja koja je potrebno unaprijediti te za planiranje i praćenje konkretnih razvojnih aktivnosti.

U skladu s waldorfskim pristupom, samovrednovanje ne usmjerava pozornost samo na obrazovna postignuća, nego i na kvalitetu odnosa, školsko ozračje, razvoj učenikovih sposobnosti, mogućnosti individualizacije, kvalitetu iskustvenog, umjetničkog, praktičnog i istraživačkog učenja te stvaranje poticajnih uvjeta za cjelovit razvoj učenika.

Ciljevi samovrednovanja:

- razrada strategija, metoda i postupaka za ostvarivanje dogovorenih kratkoročnih i dugoročnih ciljeva koji se prikazuju u školskom razvojnom planu
- praćenje ostvarivanja, vrednovanje provedbe i procjena učinaka razvojnoga plana
- praćenje kvalitete učenja i poučavanja te prepoznavanje područja u kojima je potrebno unaprijediti nastavne i odgojne postupke
- praćenje učeničkih postignuća, razvoja kompetencija i zadovoljstva učenika obrazovnim procesom, uz uvažavanje razvojnih i individualnih razlika
- poboljšanje općeg školskog ozračja
- jačanje zajedništva i motivacije svih uključenih
- poticanje otvorene komunikacije i kulture davanja i primanja konstruktivne povratne informacije
- jačanje aktivne uloge učenika, nastavnika i roditelja u promišljanju i unapređenju života škole
- podizanje razine samostalnosti i odgovornosti škole za vlastiti razvoj
- kontinuirano unapređivanje kvalitete rada škole na temelju prikupljenih podataka, iskustava i dogovorenih razvojnih prioriteta.

4.1. Metodologija samovrednovanja

- uključivanje različitih dionika škole u proces samovrednovanja, uključujući nastavnike, učenike, roditelje i predstavnike Vijeća roditelja te, prema potrebi, vanjske stručne suradnike
- primjena upitnika za nastavnike, učenike i roditelje – anonimnost odgovaranja i obrada rezultata

- primjena različitih oblika prikupljanja povratnih informacija, uključujući razgovore, refleksiju, analizu dokumentacije i druge odgovarajuće postupke
- sustavna analiza prikupljenih podataka i njihovo povezivanje s razvojnim ciljevima škole
- samoanaliza i rezimiranje svih rezultata kao temelj za postavljanje razvojnoga plana škole
- zajedničko prepoznavanje vlastitih snaga, područja za unapređenje i razvojnih mogućnosti škole
- izrada školskoga razvojnog plana u kojemu se određuju razvojni prioriteti i ciljevi
- određivanje aktivnosti, nositelja, rokova i načina praćenja ostvarivanja postavljenih ciljeva
- periodično praćenje provedbe razvojnih aktivnosti i procjena njihovih učinaka te, prema potrebi, prilagodba razvojnih prioriteta.

4.2. Analiza nastavnog procesa

CILJ:

- sustavno planiranje, praćenje i analiziranje realizacije nastavnog plana i programa
- praćenje kvalitete procesa učenja i poučavanja te ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda
- analiza uspjeha**,** postignuća i napretka učenika, uz uvažavanje njihovih individualnih mogućnosti i potreba
- analiza odgojno-obrazovne situacije u razrednom odjelu
- praćenje kvalitete školskog i razrednog ozračja te odnosa između sudionika odgojno-obrazovnog procesa
- utvrđivanje područja u kojima je potrebno prilagoditi ili unaprijediti nastavne postupke, metode, oblike i sredstva rada.

NAMJENA:

- korelacija i integracija nastavnih sadržaja
- osuvremenjivanje nastavnog procesa
- povezivanje predmetnih sadržaja s iskustvenim, praktičnim, umjetničkim, istraživačkim i problemskim učenjem
- poticanje međusobne suradnje i komunikacije između nositelja nastavnog procesa
- poticanje aktivne uloge učenika u procesu učenja, razvoja samostalnosti, kritičkog i stvaralačkog mišljenja te sposobnosti samovrednovanja
- poboljšanje uspjeha učenika i kvalitete njihova napretka u odnosu na postavljene odgojno-obrazovne ciljeve
- prilagođavanje nastavnih oblika, metoda i sredstava rada pojedinačnim potrebama učenika
- razvoj individualiziranih i diferenciranih pristupa učenju i poučavanju

- timski rad
- koordinirano odgojno i preventivno djelovanje
- razmjena primjera dobre pedagoške prakse i zajedničko promišljanje o mogućnostima unapređivanja nastavnog procesa
- povezivanje rezultata analize nastavnog procesa s planiranjem stručnog usavršavanja učitelja i nastavnika te školskim razvojnim prioritetima.

NOSITELJI:

- svi učitelji škole, ravnatelj, učenici
- stručna služba škole, prema organizaciji i mogućnostima škole
- drugi dionici odgojno-obrazovnog procesa, prema potrebi i području analize.

NAČIN REALIZACIJE (opcije):

- planiranje nastavnog rada na razrednim vijećima
- analiza odgojne situacije
- analiza nastavnog rada na razrednim vijećima na kraju 1. polugodišta i na kraju školske godine
- kontinuirano praćenje ostvarivanja planiranih odgojno-obrazovnih ishoda i napretka učenika
- razmjena zapažanja i iskustava učitelja i nastavnika o primijenjenim metodama, oblicima rada i potrebama učenika
- analiza povratnih informacija učenika, prema potrebi i u skladu s ciljevima pojedinog razvojnog razdoblja
- izvješće na kraju 1. polugodišta
- izvješće o realizaciji godišnjeg plana i programa rada škole
- na temelju rezultata analiza definiraju se prijedlozi za unapređivanje nastavnog i odgojnog rada te se njihova provedba prati u sljedećem razdoblju.

NAČIN POHRANE I KORIŠTENJA REZULTATA VREDNOVANJA (opcije):

- zapisnici s Učiteljskih vijeća i Razrednih vijeća
- pisana izvješća (mjesečne evaluacije) razrednih i višemjesečna izvješća predmetnih učitelja
- godišnji materijali rada stručnih skupina škole
- rezultati anonimnih upitnika i drugih oblika povratnih informacija, obrađeni na način kojim se štiti privatnost sudionika
- analitički sažeci i zaključci o područjima koja zahtijevaju unapređenje
- rezultati vrednovanja koriste se kao podloga za planiranje nastavnog rada, stručno usavršavanje učitelja i nastavnika, razvojne aktivnosti škole te daljnje praćenje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa.

5. RAZVOJNI PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLE

5.1. Strategija razvoja Srednje waldorfske škole u Rijeci

Strategija razvoja Srednje waldorfske škole u Rijeci temelji se na specifičnostima waldorfske pedagogije, lokalnim potrebama i društvenim trendovima obrazovanja u društvu koji jasno ukazuju na problem porasta poremećaja mentalnog zdravlja djece i mladih uslijed pojačanog stresa u školama i povećanih očekivanja društva s obzirom na obrazovanje djece i mladih.

Posebna se pozornost posvećuje stvaranju obrazovnog okruženja koje podupire cjelovit razvoj učenika, njihovu dobrobit, osjećaj sigurnosti i pripadnosti, razvoj samostalnosti, odgovornosti i sposobnosti suočavanja sa životnim i obrazovnim izazovima. Suvremeno odrastanje obilježeno je, među ostalim, ubrzanim društvenim i tehnološkim promjenama, velikom količinom dostupnih informacija, promjenama u načinima komunikacije i učenja te različitim obrazovnim i društvenim očekivanjima. Takve okolnosti zahtijevaju obrazovni pristup koji, uz razvoj znanja i kompetencija, sustavno potiče razvoj socijalnih, emocionalnih, stvaralačkih, praktičnih i komunikacijskih sposobnosti učenika.

Strategija razvoja škole stoga je usmjerena na povezivanje waldorfskih pedagoških načela sa suvremenim potrebama učenika i društva. Posebno se potiču iskustveno, umjetničko, praktično, istraživačko i problemsko učenje, razvoj kritičkog i stvaralačkog mišljenja, sposobnost samostalnog učenja i donošenja odgovornih odluka te odgovoran odnos prema drugim ljudima, prirodi, zajednici i suvremenim tehnologijama. Škola pritom nastoji razvijati obrazovno okruženje u kojem se zahtjevi vezani uz obrazovna postignuća usklađuju s razvojnim mogućnostima i individualnim potrebama učenika. Cilj nije smanjivanje obrazovnih očekivanja, nego stvaranje uvjeta u kojima učenik može razvijati svoje sposobnosti na poticajan, smislen i razvojno primjeren način te postupno preuzimati sve veću odgovornost za vlastito učenje i osobni razvoj. Strategija razvoja uključuje i kontinuirano praćenje kvalitete odgojno-obrazovnog rada, suradnju s roditeljima i lokalnom zajednicom, povezivanje škole s kulturnim, umjetničkim, znanstvenim i drugim relevantnim institucijama te sustavno samovrednovanje i unapređivanje školskih programa i nastavne prakse. Na taj način škola razvija svoj identitet i prepoznatljivost, istodobno ostajući otvorena prema suvremenim spoznajama, društvenim promjenama i potrebama budućnosti.

5.2. Misija i vizija Srednje waldorfske škole u Rijeci

Misija Srednje waldorfske škole u Rijeci jest stvarati poticajno, sigurno i uključivo obrazovno okruženje koje omogućuje cjelovit razvoj učenika u skladu s njihovim razvojnim mogućnostima, individualnim potrebama, interesima i sposobnostima. Škola povezuje znanje i razumijevanje s iskustvenim, praktičnim, umjetničkim i istraživačkim učenjem te sustavno razvija kritičko i stvaralačko mišljenje, samostalnost, odgovornost, emocionalne i socijalne kompetencije, komunikacijske vještine i sposobnost suradnje. Posebna se pozornost

posvećuje razvoju učenika kao samostalne i odgovorne osobe koja je sposobna promišljati, postavljati pitanja, istraživati, rješavati probleme, donositi odgovorne odluke i povezivati stečena znanja sa stvarnim životnim situacijama. Škola potiče učenike na odgovoran odnos prema sebi, drugim ljudima, zajednici, prirodnom okolišu i suvremenim tehnologijama te im pruža temelje za nastavak obrazovanja, cjeloživotno učenje i aktivno sudjelovanje u društvu.

Vizija Srednje waldorfske škole u Rijeci jest razvijati prepoznatljivu i kvalitetnu školu koja njeguje suvremenu waldorfsku pedagogiju, otvorena je prema novim spoznajama i društvenim promjenama te povezuje tradiciju waldorfskog obrazovanja sa suvremenim potrebama mladih i društva. Škola teži postati sastavni dio razvijenog Waldorfskog kampusa u Rijeci i prepoznatljivo mjesto kvalitetnog odgoja i obrazovanja koje povezuje različite razine obrazovanja – od predškolskog odgoja i osnovnoškolskog obrazovanja do srednjoškolskog i daljnjeg obrazovanja – uz mogućnost suradnje s visokim učilištima i drugim obrazovnim, kulturnim, znanstvenim i društvenim institucijama. Škola želi biti zajednica učenja u kojoj učenici, učitelji, roditelji i šira zajednica zajednički pridonose stvaranju poticajnog obrazovnog okruženja te u kojoj se kontinuirano promišljaju, vrednuju i unapređuju odgojno-obrazovna praksa i kvaliteta rada škole.

6. ANALIZA TRENUTNOG STANJA

S obzirom da je škola u samim začecima svog rada, prvih pet godina rada kolegij i management će iskoristiti za analizu i procjenu postojećih i potrebnih resursa, kapaciteta (učitelji, prostor, oprema) i novih potrebnih obrazovnih programa za mlade regije. Istovremeno će se identificirati potrebe zajednice, konkurenciju (druge škole) te prilike i prijetnje iz okruženja (npr. demografski trendovi, promjene u obrazovnoj politici).

Unapređenje financijskog poslovanja Srednje waldorfske škole u Rijeci zahtijeva kreativne pristupe kako bi se nadoknadio nedostatak potpore od strane državnih i lokalnih vlasti. Evo prijedloga konkretnih mjera i strategija:

6.1. Diversifikacija izvora financiranja

Školarine i donacije roditelja

- Fleksibilni modeli plaćanja: Dalje razvijati postojeći model ponude roditeljima za mjesečno plaćanje školarine, uz dodatne opcije za obitelji s više djece.
- Dobrovoljni doprinosi: Stimulirati donacije putem transparentnih kampanja, prikazujući konkretne projekte koje će sredstva podržati (npr. opremanje učionica ili organizacija izleta).

Donacije i sponzorstva

- Partnerstva s lokalnim poduzećima: Povezati se s lokalnim tvrtkama koje podržavaju obrazovanje i održivost. Ponuditi im promidžbene prilike u zamjenu za sponzorstva.

- Privatni donatori: Stvoriti mrežu podrške među bivšim učenicima, roditeljima i prijateljima škole.

6.2. Pristup EU fondovima i projektima

- Pisanje projekata za EU fondove: Angažirati stručnjake za pripremu prijava na programe kao što su Erasmus+ (za obrazovne inovacije i razmjenu) i fondovi za održivi razvoj.
- Suradnja s nevladinim organizacijama: Zajednički prijavljivati projekte u područjima ekologije, kulture i društvenog razvoja.

6.3. Pokretanje dodatnih programa i usluga

Edukativni programi za širu javnost

- Organizirati tečajeve, radionice i seminare za odrasle (npr. umjetničke radionice, waldorfsku pedagogiju, roditeljske radionice).

Proizvodnja i prodaja školskih proizvoda

- Kreirati jedinstvene proizvode poput bilježnica, umjetničkih predmeta ili kalendara izrađenih od strane učenika.

6.4. Jačanje vidljivosti škole kroz zajednicu

Događaji za prikupljanje sredstava

- Organizacija godišnjih događaja poput primjerice otvorenih dana, predstava, sajmova ili sportskih događanja.
- Otvaranje škole za projekte usmjerene prema zajednici (tečajevi stranih jezika i slično)
- Volonterski doprinos zajednice

6.5. Razvoj obrazovnih programa

Škola će u narednom periodu raditi na analizi potreba za novim stručnim programima i/ili suradnje sa postojećim obrazovnim ustanovama koje pripremaju mlade za strukovna radna mjesta. Tijekom školske godine 2024./2025. uspostavljena je suradnja Narodnim učilištem u Rijeci (https://nar-uciliste.hr/) te je potpisan Sporazum o suradnji. Ovaj segment strategije važan je za prilagodba tržištu rada i povezivanje waldorfske pedagogije s modernim izazovima i potrebama lokalne ekonomije te će se tijekom 2026./2027. godine dalje razvijati.

U kontekstu strategije škola priprema proširenje ponude svojih smjerova i razmatra uvođenje dodatnih smjerova za domare, dadilje i biodinamičke poljoprivrednike.

6.6. Profesionalni razvoj učitelja

Kontinuirano usavršavanje učitelja planira se provoditi godišnjim edukacijskim programima škole u suradnji s waldorfskim stručnjacima i pedagozima, posebno kroz International Campus Waldorf (https://www.international-campus-waldorf.com/).

Poseban oblik stručnog usavršavanja za učitelje Srednje waldorfske škole u Rijeci organizira mentorica Agnes Balassa, koja provodi edukaciju waldorfskih učitelja kroz strukturirani program stručnog razvoja. Prvi ciklus edukacije je završen, a u ovoj školskoj godini započinje drugi ciklus edukacije. Kontinuirano stručno usavršavanje usmjereno je na produbljivanje razumijevanja waldorfske pedagogije, razvoj pedagoških i didaktičko-metodičkih kompetencija, razmjenu iskustava i primjera dobre prakse te postupno povezivanje waldorfskih načela sa suvremenim spoznajama i potrebama odgojno-obrazovnog rada. Edukacija i mentorska podrška predstavljaju jedan od važnih elemenata sustavnog razvoja kvalitete škole i osiguravanja kontinuiteta u primjeni waldorfskih pedagoških načela.

6.7. Promocija škole

Aktivnosti promocije

- Online prisutnost: Aktivno upravljanje web stranicom i društvenim mrežama s ciljem privlačenja novih učenika i učitelja.
- Medijska kampanja: Naglasiti uspjehe učenika i jedinstvene prednosti waldorfske pedagogije. Ovaj segment posebno će se razraditi po maturiranju prve generacije waldorfskih srednjoškolaca.
- Otvoreni dani: Organizacija događaja gdje roditelji i učenici mogu upoznati metodu rada škole. Ovaj segment aktivnosti se planira od školske godine 2026./2027.

6.8. Održivi razvoj

Srednjoškolski waldorfski kurikulum potiče odgovoran odnos prema prirodi, društvu i raspoloživim resursima te razvoj svijesti o načelima održivog razvoja. U nadolazećem razdoblju ova će se područja dodatno razvijati kroz odgojno-obrazovne, istraživačke, projektne i izvanučioničke aktivnosti, u skladu s relevantnim okvirima i mogućnostima Republike Hrvatske i Europske unije. Posebna će se pozornost posvećivati razumijevanju okolišnih i klimatskih izazova, odgovornoj potrošnji, očuvanju prirodnih resursa, smanjenju otpada, energetskoj učinkovitosti te odgovornom odnosu prema prostoru i zajednici. Financijska održivost škole razvijat će se kroz dugoročno planiranje, diversifikaciju izvora financiranja te korištenje mogućnosti donacija, sponzorstava, natječaja i projekata Republike Hrvatske i Europske unije.

6.9. Mjerenje uspješnosti i razvoj sustava kvalitete

Škola će tijekom naredne tri godine postaviti jasne pokazatelje uspjeha, poput:

- Godišnje samoevaluacije
- Broja upisanih učenika
- Unapređenja mentalnog zdravlja učenika
- Povratne informacije roditelja i učenika

Razvijati će se dalje Pravilnik o praćenju i unapređivanju kvalitete rada Srednje waldorfske škole u Rijeci, usklađen s načelima waldorfske pedagogije. Cilj je sustavno praćenje kvalitete rada škole i priprema dokumentacije za samovrednovanje i daljnji razvoj škole.

Nositelji su Nastavničko vijeće, ravnatelj i Školski odbor.

Prioritetna područja razvoja obuhvaćaju:

1. rad s učenicima s, uključujući darovite učenike i učenike s teškoćama;
2. unapređivanje suradnje s roditeljima;
3. preventivni rad s učenicima, uključujući prevenciju nasilja i ovisnosti;
4. suradnju s lokalnom zajednicom, ustanovama i udrugama;
5. suradnju škole s vanjskim stručnjacima prema potrebama učenika i škole.

Rezultati praćenja i vrednovanja koriste se za unapređivanje rada škole i planiranje daljnjih razvojnih aktivnosti, a evidentiraju se kroz Školski razvojni plan, zapisnike Nastavničkog i drugih stručnih tijela škole, izvješća, programe preventivnog rada i drugu relevantnu dokumentaciju.

Klasa: 003-04/26-01/15

Urbroj: 2170-1-77-26-1

U Rijeci, 06. listopada 2026.

V.d. ravnatelja

Ante Skračić

M.P.

SREDNJA WALDORFSKA ŠKOLA U RIJECI · RIJEKA ·

Predsjednik Školskog odbora

Sandra Kordić